

V ČÍSLE: Ako ďalej na konzervatóriu ● Ešte ku košickej opere ● M. Lapšanský o stretnutí hudobných pedagógov v Michaelsteine ● Nadčasová Poppea v SND ● SFZ v Bordeaux ● Jubilanti ● Infojazz 1/93 ● Koncerty ● Aktuality ● Informácie ● Servis HŽ.

Hudobný život '93

Ročník XXV.

3,50 Sk

5. 5. 1993

9

DÔVERA

Iste si všetci dobre pamätáme na eufóriu prejavovania dôvery a nedôvery pred troch rokov, keď ktokoľvek mohol komukoľvek ad hoc prejavovať dôveru či nedôveru podľa svojej ľubovôle, alebo podľa svojich vnútorných „pohnútok“. Aj to vieme, koľko nekvalifikovaných vyslovilo nedôveru kvalifikovaným ľuďom, či to bol vysokoškolský profesor, medzinárodne uznávaný chirurg, skratka odborník.

S dôverou sa manipuluje dodnes. Jednu politickú silu vystriedala druhá, kalkulujú sa s politickým pozadím, ktoré preniká aj do takej citlivej eticko-morálnej oblasti, ako je dôvera či nedôvera. Už dlhší čas je opäť toto slovo frekvencované na rôznych stupňoch štátneho systému. Vyslovujú sa dôvery či nedôvery, aj tam, kde je to problematické, oslabuje sa dôveryhodnosť faktov a čo je najdôležitejšie, u občanov klesá hodnota významu slova dôvera.

Čo je dôvera? Podľa môjho názoru je to viera v konanie jednotlivca. Či už manžela, manželky, spolupracovníka, štátnika, politika alebo aj dôvera v zákony. Veď bez dôvery by nemohli jestvovať usporiadané šťastné manželstvá, vzťah rodičov k deťom, k okolitému svetu spoločenskému či politickému. Ľudia s dôverou vo voľbách vkladali do voličských urien svoje hlasy určitým politickým silám a osobnostiam. Verili im a dôverovali. Bez dôvery nastáva rozpad morálky, etiky. Bez dôvery stráca naše konanie perspektívnosť, bez nej občan stráca cieľ svojho konania. Dôvera však nie je jednostranná. Musí byť obojstranná, vzájomná a zaslužená. Dôvera alebo nedôvera nemôže byť prejavom politickej a mocenskej kalkulácie, metódou špekulácií a kariérizmu. Dôveru si získava každý človek svojím konaním, svojou dôslednosťou, disciplinovanosťou a dodržiavaním zákonnosti. Takmer denne sa presviedčame o porušovaní zákonov a niekedy sa zdá, že zákony pre niekoho platia a niekoho nie. Ba dokonca len čo vyjde zákon, o chvíľu je novelizovaný, zásadné veci sú pozmenené. Dôvera k zákonom začína klesať, žiaľ, aj k tým čo ich priviedli na svet.

V poslednej dobe sa diskutuje o problémoch školstva a najmä umeleckého. Už pred dvoma rokmi sme uverejnili otvorený list námestníkovi vtedajšieho Ministerstva školstva p. Hejnému. Odpoveď dosiaľ neprišla. V októbri 1992 sme uverejnili otvorený list účastníkov prvej celoslovenskej konferencie SHS ministrom p. Matúšovi Kučerovi a požiadali sme ho o stanovisko. Odpoveď dosiaľ neprišla. Ja viem, že Hudobný život a hudobná problematika našich štátnikov „nevzrušuje“. Nuž ale je tu napr. tlačový zákon, ktorý hovorí, že „štátne orgány a organizácie ... sú povinné poskytovať šéfredaktorom a ostatným redaktorom ... informácie nevyhnutné pre pravdivé, včasné a všestranné informovanie verejnosti“. V inom paragrafe sa hovorí, že „štátne orgány a organizácie ... sú povinné zaujať do jedného mesiaca stanovisko k dôležitým spoločensky prospešným návrhom, odporúčaniam a podnetom a k závažnej spoločenskej kritike, ktoré boli uverejnené v periodickej tlači ...“. Nuž, dodržiavanie aj takýchto zákonných „maličností“ k spoločensky prospešným návrhom a odporúčaniam ako je umelecké školstvo, patrí k etike a morálke, ktorá vytvára dôveru.

MARIÁN JURÍK

Hovoriť dnes o školstve znamená stupiť do osieho hniezda. Z akejkoľvek strany sa dotknete tohto chorého organizmu, vždy zabolí. V ostatnom čase snáď nebolo dňa, aby sa v tlači neobjavil článok upozorňujúci na katastrofálnu situáciu v rôznych typoch škôl. I my sme ich uverejnili niekoľko, z veľkej časti súviseli najmä s problematikou základných umeleckých škôl. Nakoľko však tzv. racionalizačné opatrenia dosť radikálne zasiahnu i školy pripravujúce budúcich hudobných profesionálov, zamerali sme sa tentoraz na konzervatóriá. Konkrétne, oslovili sme riaditeľa Konzervatória v Bratislave Petra Čermana s otázkou, čo navrhované racionalizačné opatrenia v praxi pre školu znamenajú.

HOVORÍME S RIADITEĽOM KONZERVATÓRIA V BRATISLAVE PETROM ČERMANOM

... aj jazz je náš ... aj jazz patrí pod strechu umenia ... Kto hľadal systematické informácie o dianí na našej i zahraničných jazzových scénach, mohol ostať sklamaný a neuspokojený.

Ale POZOR!

Počnúc týmto číslom môže sledovať v Hudobnom živote stranu, ktorá pod titulkom INFOJAZZ bude prinášať informácie, aktuality, hodnotenia a správy z tejto oblasti hudobného umenia.

Snímka A. Palacko

Škola pred zánikom?

— V takom rozsahu ako sú navrhované, sú to skôr deštruktívne, ako racionálne opatrenia. Ak by sme na ne pristúpili, museli by sme v podstate zrušiť každú tretiu vyučovaciu hodinu. Ako riaditeľ právneho subjektu sa musím totiž stále riadiť zákonníkom práce a – každú odučenú hodinu pedagó-

gov aj honorovať. Keďže na to nemáme, museli sme to riešiť určitým kompromisom, tak, aby to bolo čo najmenej bolestivé.

Konzervatóriá však už pred pár rokmi redukovali počet i rozsah všeobecných predmetov, práve v snahe posilniť viac oblast umeleckej výchovy, čiže odborných hudobných predmetov a hlavného nástroja. Čoho sa teda tieto obmedzenia týkajú?

— Všeobecné predmety sme, aj vzhľadom na spomínanú predchádzajúcu redukciiu, nemohli ešte viac krátiť. Žiaľ, tentoraz sa racionalizácia dotkla predovšetkým odborných predmetov. No zrušili sme aj niektoré hodiny výučby cudzieho jazyka (čo nás samozrejme mrzí), zredukovali telesnú výchovu, namiesto ktorej majú žiaci spoločné turistické vychádzky, zrušili sme alebo maximálne obmedzili vyučovanie v skupinách, museli sme, žiaľ, znížiť aj počet hodín povinného klavíra a korepetície na minimum, ako aj zredukovať počet vyučovacích hodín v hlavnom predmete – okrem prvého, maturitného a záverečného ročníka, na 2 hodiny týždenne. Takisto sme obmedzili nepovinné predmety a hru na obľúbených nástrojoch. Celkove sme takto

ušetrili tristo hodín, viac už nemôžeme. Napriek tomu nám ešte chýba 1 400 000.– Sk.

Podľa akých kritérií vám ministerstvo školstva prideliť finančné prostriedky? Je nejaké zohľadnené, že ste umelecká škola, s inými nárokmi, než má, napríklad, gymnázium?

— Financie sa prideliť podľa počtu študentov, čo pociťujeme ako určitú diskrimináciu našej školy, lebo konzervatórium nie je určené len počtom žiakov, ale predovšetkým počtom vyučovacích hodín týždenne. Pritom sa rozpočet tvoril podľa minulého roka a nezohľadnilo sa viacnásobné zvýšenie nákladov vzhľadom na väčší počet žiakov i zvyšovanie platov. Je však povážlivé, že v rámci novelizovanej platovej sústavy sa platy učiteľov nivelizujú, takže vzniká taký paradox, že najlepším pedagógom sa znižuje plat o 1 400 Sk a naopak, tí najhorší získavajú navyše až 800 Sk.

Uvažovali ste o možnosti získať určité finančné príjmy aj, nazvime to, podnikateľskou činnosťou? Učinkovaním na rôznych podujatiach, prípadne vydavateľskou činnosťou, prenájaním sály a pod.?

Pokračovanie na 3. str.

I. ročník Detského hudobného festivalu Jána Cikkera v Banskej Bystrici

Účastníkov súťaže víťalo vyznanie Jána Cikkera ...

I v terajšej kritikej ekonomickej situácii sa podarilo zorganizovať Základnej umeleckej škole Jána Cikkera v Banskej Bystrici I. ročník Detského hudobného festivalu J. Cikkera, ktorý mal nečakane vysokú úroveň, hoci počas troch dní zápolilo o najvyššie hudobné méty 85 adeptov hudobného umenia v troch vekových kategóriách (v I. do 11 rokov, v II. do 14 rokov a v III. do 18 rokov). Odborná porota na čele s predsedom **prof. Petrom Drlíčkom** z Bratislavského konzervatória mala neľahkú úlohu a nečakane veľa práce. V jednotlivých kategóriách sa neurčovalo poradie jednotlivcov, ale zaradoválo do pásiem, podľa počtu získaných bodov (zlaté pásmo od 20 1 do 25 bodov, strieborné od 18,0 do 20 bodov a napokon bronzové do 18 bodov). Znamenalo to, že do jednotlivých pásiem sa dostali viacerí účastníci a nezabudlo sa ani na tých, ktorí neprešli sitom vylučovacieho prvého kola. Organizátori ocenili všetkých diplomami a upomienkovými cenami.

Zlaté pásmo v jednotlivých kategóriách získali: I. kategória (do 11 rokov) – **Pavel Púšpöky**, klarinet (ZUŠ Modrý Kameň); **Alžbeta Grobárová**, zobcová flauta (ZUŠ Bardejov); **Eliška Pavlíková**, flauta (ZUŠ Senica).

II. kategória (do 14 rokov): **Ivan Danko**, hoboja (ZUŠ Banská Bystrica); **Martin Koróny**, saxofón (ZUŠ Valaská); **Peter Maurér**, klarinet (ZUŠ Bratislava, Háľková); **Milan Krňa**, flauta (ZUŠ Bratislava, Sklenárová); a **Viera Šmelíková**, flauta (ZUŠ Stupava).

III. kategória (do 18 rokov): **Ján Baláž**, saxofón (ZUŠ Bratislava, Sklenárová); **Andrea Mojdisová**, zobcová flauta (ZUŠ Bardejov); **Ivica Encingerová**, flauta (ZUŠ Bratislava, Karloveská); **Dagmar Frimmová**, flauta (ZUŠ Banská Bystrica).

Laureátom I. ročníka sa stal hoboista **Ivan Danko** (ZUŠ B. Bystrica), ktorý získal najvyššie bodové hodnotenie. Je to veľký hudobný talent, ktorý bol práve prijatý na štúdium na Konzervatórium v Bratislave. Predseda poroty na margo súťaže po podujatí okrem iného povedal: „Prvý detský hudobný festival sa stal medzníkom v ďalšom vývoji nášho hudobného školstva ... Ukázal smer, ktorým by sa dalo v budúcnosti uberať v neľahkej ekonomickej situácii, v akej sa naše školstvo nachádza. Vedenie školy v čele s riaditeľom **Róbertom Tatárom** nestálo so založenými rukami a za minimálnej podpory ministerstva školstva

sa pustilo do veľkorysého projektu, spojeného s veľkými podnikateľskými rizikami ...“ Účastníci súťaže počas dvoch súťažných dní mali okrem toho možnosť zúčastniť sa aj na zaujímavých kultúrnych podujatiach: Koncerte Trávníckovho kvarteta, Dychového kvinteta Šimona Jurovského, ŠKO v Žiline so sólistom J. Figurom, Komorného súboru plechových dychových nástrojov „Brass Harmony“, predstavenia *Madam Butterfly*. Výstava výtvarného odboru školy a ďalšie podujatia dotvárali atmosféru súťaže, vyplnili a spríjemnili pobyt v Banskej Bystrici a pôsobili na mladých ľudí i výchovu.

Záverom je potrebné dodať, že k zdarnému priebehu tohoto festivalu, ktorý zorganizovala Základná umelecká škola J. Cikkera v Banskej Bystrici, prispeli svojou troškou aj ďalšie inštitúcie mesta, ako aj súkromní podnikatelia, ktorým je potrebné aj touto cestou poďakovať. Osobitnú cenu pre trojicu najlepších venovalo aj Literárno-hudobné múzeum v Banskej Bystrici.

JOZEF CVAJNIGA

Laureát Festivalu J. Cikkera **Ivan Danko**. Snímky autor

Za Janou M. Terrayovou

Pred rokom (v č. 8/92) sme v jubilejnom článku bilancovali životné a odborné púte muzikologičky **Dr. Jany M. Terrayovej**. Dnes musíme už len smutne konštatovať, že to bola vlastne posledná stať, ktorá pri tejto príležitosti pripomínala celoživotné úsilie neúnavnej pracovníčky, bádateľky v oblasti hudobnej histórie Slovenska. Odišla z našich radov 14. apríla, zanechajúc dôstojný pamätník, oslavujúci a pripomínajúci jej obetavú prácu. ... **Dr. Terrayová** tu bola „prvovecom“ – tak v teoretickej rovine, ako aj v praxi. Boli to základy pevné, na úrovni doby, moderne chápaného výskumu a vedy, znamenajúce zároveň prepojenie „so svetom“, hoci možnosti vtedy boli v tomto smere veľmi obmedzené ... Avšak **Dr. Terrayová** nezostávala len v tejto rovine, práve naopak, v obdivuhodnej šírke ju prekračovala: počínajúc monografickými

štúdiami k prameňom či osobnostiam (najmä františkáni a tanečná hudba 17. – 18. storočia) cez pramenné vydania až po koncrtné predvedenie čerstvých „vykopávok“ nálezov, nahrávky, televízne relácie, filmy ...

... Nepoznám hudobného historika, ktorý by nespomínal na láskavú ruku a poučné slovo **Dr. Terrayovej** ... mnohí spomínajú, že to boli časy, ktoré im dali veľa, možno najviac: základ „remesla“, bez ktorého ani práca hudobného historika nemôže stať zaveľa“ ... (L. Kačie)

Pripomínajúc aspoň časť jej diela, titul, hudbu, ktorú **Dr. Terrayová** oživila – *Rošovského Vesperae* bachanale, *Vianočná omša F dur* z *Harmonie pastoralis*, vydanie *Uhrovskej zbierky* z roku 1742, antológia *Musica antiqua slovacica III.* – s úctou a vďakou budeme spomínať.

–R–

S TVORIVOU AKTIVITOU

Deň za dňom, rok za rokom si ukrája čas z nášho života a núti nás uvažovať nad zmyslom a poslaním našej existencie na tejto zemi. Životné jubileá sa so závažnou rýchlosťou približujú k nám, preblesnú okolo nášho zorného poľa ako telegrafné stĺpy či mŕtvice z okna idúceho vlaku a opäť sa stratia v diaľke a – žiaľ, neraz i v zabudnutí. Dnes sa k takémuto časovému mŕtviu priblížil **PAVOL BAGIN**. Výpočet jeho tvorivých aktivít (skladba, dirigovanie, organizačná a riadiaca činnosť) priam predurčili posty, ktoré doposiaľ v živote zastával. K jeho tvorivému naturelu (či už to boli aktivity v SND, vo vydavateľstve OPUS, či ako dlhoročný predseda výboru SHF) patrilo vždy nadväzovanie na minulosť, túžba napojiť sa na to, čo bolo dobré a životaschopné. Spomínam to preto, lebo v podmienkach vývoja slovenskej hudobnej kultúry (a nielen hudobnej) je to vzácnosť. U nás každý chcel skôr začínať sám od seba. Tendencia nevynulovať minulosť patrila i patrí k základným Baginovým mentálnym črtám.

V tvorbe sa táto orientácia prejavovala ako istá primknutosť k zakladateľským osobnostiam slovenskej hudobnej moderny. Je prirodzené, že v tvorivej práci každej osobnosti sú priam zakódované určité postoje, ktoré fungujú ako výslednica talentu, duchovnej rozhladenosti a ďalšieho nespočetného množstva faktorov, ktoré si tu ani netrúfam menovať. **P. Bagin** i keď v tvorbe skôr nadväzoval než experimentoval, nemohol nevidieť snahy, ktoré sa u nás od rokov šesťdesiatych hlásili k slovu. Cez jeho ruky ako predsedu SHF prechádzali stovky a tisíce rukopisov, ktoré uzreli svetlo sveta a stali sa z dnešného zorného uhla duchovným dedičstvom doby, v ktorej sme žili ... Tieto ťažké a zložité roky budú možno s od-

stupom času hodnotiť ďalšie generácie. Pre tvorivú osobnosť však zostáva vždy rozhodujúca vlastná tvorba. V nej nemožno mať žiadne iné kritériá, než umelecké. Pravda nechcel by som využiť tento krátky príspevok na akési sumarizujúce úvahy o Baginovej tvorbe. Často som sa k nej otvorene vyjadroval na stránkach našej odbornej i dennej tlače. Napokon chcem veriť, že **P. Bagin** sa nám bude i naďalej ako skladateľ prihovárať, preto nie je potrebné formulovať tu nejaké sumarizujúce úvahy. Azda len toľko, že v záplave rozmanitých pracovných povinností sa **P. Bagin** dostával k tvorbe len sporadicky. Proces tvorby bol u neho výsledkom autobiografických reflexii. Preto komornosť jeho výpovedí netreba chápať len v zmysle žánrovom, ale i duchovnom a výrazovom (je evidentná dokonca i v orchestrálnych hudbách). V jeho hudobnej reči presvitali vždy nápadne slovenské intonácie – raz vo forme citátov, inokedy vo forme príznačných intonačných krokov. To pravda všetko sú len popisné znaky hudby, ktorá sa v Baginovom prípade rodila vždy len vo sviatočných vlnách chviliek. Čo sa týka dirigentskej činnosti – tá je dokumentovaná početnými nahrávkami, v rámci ktorých zohráva dôležitý podiel interpretácia domácej produkcie. Isté súhrn tvorivých aktivít či už v oblasti interpretácie, či skladateľskej nemožno a azda ani netreba, tu vyčerpávacím spôsobom pertraktovať. V živej práci s hudbou sa s ňou každodenne stretávame. A azda tu ani nejde o to, aby sme všetkému súhlasne pritakávali, ide skôr o to, aby i napriek kritickosti, resp. iným názorovým orientáciám žila v nás úcta k práci inej. Snaha hľadať a nachádzať v práci toho druhého niečo dobré, prospešné a hodnotné.

IGOR BERGER

Ad „Potrebujeme nové učebnice hudobnej výchovy?“

Možno súhlasiť hádam s každou myšlienkou uvedenou v článku, ktorý bol pod týmto titulom uverejnený v HŽ č. 6/1993 a ktorý akcentoval potrebu tvorivosti. Ak sa však v ňom konštatovalo, že tvorivý prístup stále ešte absentuje u mnohých vyučujúcich, najmä pre ich nevyhovujúce tvorivé schopnosti, nedostatočnú prípravu budúcich učiteľov na vysokých školách, ale i pre neúmernú preťaženosť učiteľov mimoškolskými povinnosťami (Je to ešte dnes pravda?), tak je to signál, ktorý vedie k otázkam typu: Prečo máme takých vyučujúcich? V čom spočíva nedostatočná príprava budúcich učiteľov a ako s ňou súvisí tvorivosť?

Posledná otázka je aktuálna nielen u nás. Podľa publikovanej informácie profesor **Daniel z Palackého univerzity v Olomouci** vo februári prehlásil, že takmer všetci učitelia hudobnej výchovy na základných školách sú na výkon povolania prípravení nedostatočne.

Je pravdepodobné, že mladší učiteľ nemá širší rozhľad v problematike, nemá také pedagogické a metodické skúsenosti, aby vybadal možnosti tvorivého aplikovania hudobno-teoretických poznatkov v praxi, čo sa znásobuje, ak učiteľ budúcich učiteľov má sám malú alebo žiadnu hudobnovýchovnú prax. Snaží sa preto osvojiť si aspoň osvedčené postupy. Starší učitelia zas radšej nevybočujú z osvedčených, všeobecne uznávaných postupov. Obe situácie však tvorivý proces blokujú, lebo preň je charakteristické, že obsahuje aj prvky neistoty, riziko znášaní dôsledkov nevydareného pokusu.

Ďalší problém je v tom, či

sa tvorivosťou chápe len vytváranie niečoho úplne nového, alebo sa akceptuje princíp, podľa ktorého tvorivosť je aj operovanie starými prvkami pri tvorbe nových útvarov. Autorka článku pomerne vyčerpávajúco naznačila, ktoré prvky by mohli byť v obsahovej náplni učebníc. Ak by sme ich systémovo zhrnuli, javí sa, že učebnica má obsahovať nové poznatky, informácie, teda učivo – zjednodušene povedané poznatky základnej hudobnej náuky. Má obsahovať kreatívne úlohy, postupy – teda činnosti. Tieto dva komponenty by sa mali realizovať použitím vybraného hudobného materiálu (piesne, skladby, iné). Podobné názory, a to najmä v súvislosti s učebnicami pre 1. stupeň ZŠ, boli však prezentované už pred rokmi, či už ako potreba pracovných listov, transformačných činností, uvedenosti žiakov v narábaní s hudobným materiálom, alebo ako potreba grafov, schém, uplatnenia princípov hrovej činnosti a i., napríklad „K otázkam hudobnej výchovy a jej učebníc“ in *Učiteľské noviny* č. 2/1984.

Niekedy sa tvrdí, že prejavom tvorivosti je len taký výsledok, ktorý nevznikol činnosťou podľa nejakého algoritmu. Autorka článku však spomína potrebu alternatívneho a vetveného riešenia problémov, ktoré umožňuje samostatnú prácu žiakov na rôznej vedomostnej úrovni. Tento princíp ale súvisí s programovaným vyučovaním a teda s algoritmizáciou učiva. Ak platí, že algoritmus odhaľuje logické vzťahy medzi prvkami činnosti a vedie k ich uvedomeniu, nemôže byť na škodu veci, keď napríklad na základe algoritmu pochopíme a osvojíme si pojem, štruktúru a tvorbu stupnice, lebo predstava

stupnice sa potom môže stať jednou z operácií v algoritme TSDF. Veď aj Beethoven, prv než vytvoril geniálne diela, musel si osvojiť „netvorivé“ remeselné, zautomatizované operácie, počky, algoritmy súvisiace s harmóniou, formami, ktoré potom podvedome používal ako prvky vyššieho stupňa činnosti.

Tvorivosť má veľa podôb v oblasti produkcie, reprodukcie, interpretácie, recepcie, má veľa aspektov, ktoré tento priestor nedovoľujú ani naznačiť, ale jeden z najdôležitejších je možno tento: „Človek naozaj tvorivý musí najskôr zvládnuť všetko to, k čomu v danom odbore dospeli ľudia pred ním. Inak povedané, prvým predpokladom tvorivej činnosti je učenie v užšom zmysle“ (Jirásek – Souček: Úvod do obecní psychologie, Praha 1969).

Schopnosť tvorivej činnosti učiteľa teda závisí hlavne na tom, do akej miery dokáže odhaliť (na základe analyticko-syntetického pohľadu) a využiť zjavné i skryté vlastnosti hudobného materiálu dôležité pre rozvoj žiakovskej hudobnosti a jej prostredníctvom i pre rozvoj žiakovskej sociability.

Ak sa teda pýtame, či potrebujeme nové učebnice hudobnej výchovy, odpoveď je „áno“, pretože väčšina terajších učebníc je zostavovaná na základe empirie, bez hlbšej analýzy problémov, bez toho, aby pri výbere, spracovaní a štruktúrovaní hudobného učiva, materiálu a hudobných činností boli komplexne uplatnené hľadiská prakticko-operatívne, systémové, logické, psychologicko-metodické, pedagogické, sociologické.

BRANISLAV VARGIC

Škola pred zánikom?

Dokončenie z 1. str.

– Zatiaľ je to pre nás veľmi nevýhodné, naľaklo pre školy platia tie isté podmienky ako pre podnikateľov. Čiže odvádzať zo zisku takmer päťdesiat percent štátu, čo je pre nás absolútne nerentabilné.

Podľa informácií z dennej tlače má prísť v tomto smere k novelizácii zákona. Máte o tom bližšie informácie? Veď školy budú zrejme odkázané získavať si financie aj z iných zdrojov, než štátnych ...

– Jedným z výsledkov stretnutia pracovníkov školstva s parlamentným Výborom pre školstvo, vedu a kultúru bol aj návrh na novelizáciu tohoto zákona. Mal by sa zmeniť nielen daňový, ale aj colný zákon. Podmienky zatiaľ nie sú vytvorené ani pre sponzorov. Podľa terajších zákonov sa, napríklad, podnikateľovi neznižuje pri darovaní samotná daň, ale o darovanú sumu sa zníži iba základ pre výpočet dane. Čo je zanedbateľná položka. Aj o tomto sa hovorilo na spomínanom stretnutí s poslancami. My sme sa to zatiaľ rozhodli riešiť tak, že založíme nadáciu na podporu školy, pretože táto je oslobodená od dane.

Pre prípadných záujemcov: kedy začína nadácia svoju činnosť, prípadne ďalšie podrobnosti o nej ...

– V čase vyjadrenia tohto rozhovoru už bude na svete. Nadácia konzervatória v Bratislave sa zakladá 7. apríla t. r. a bude slúžiť na podporu umeleckej činnosti študentov, pravdepodobne divadelných a koncertných produk-

cií. Veď, napríklad, len jedna výprava v našom divadielku Sen stála 115 tisíc korún. I teraz sme ich získavali od sponzorov. Cez nadáciu to však bude výhodnejšie. Dúfame, že sa nám podarí presvedčiť aspoň niektorých rodičov – podnikateľov. Sú to však v porovnaní s celkovými nákladmi školy doslova iba omrvinky. Pritom máme šťastie, že poslucháči hudobno-dramatického oddelenia môžu využívať na svoje predstavenia priestory Istropolisu, ktorý nám ich veľkoryso v rámci spolupráce poskytuje spolu s technikou bezplatne. Je to pre nás veľmi veľká pomoc.

Hudobno-dramatické oddelenie sa voľakedy zakladalo so zámerom vychovávať adeptov pre operetné, resp. muzikálové divadlo. Zatiaľ to „hudobné“ je skôr v defenzíve. Pritom mám pocit, že práve toto oddelenie je finančne najviac náročné. Už v minulosti boli názory, vytvoriť samostatnú hereckú školu a vrátiť Konzervatóriu pôvodný profil.

– Zatiaľ sa s tým neráta, hoci treba pripustiť, že herecké oddelenie je veľkou záťažou pre školu a tiež, že sa nám zatiaľ nedarí splniť tento pôvodný cieľ vo výchove hudobných hercov. Robíme všetko pre to, aby sa to zlepšilo, veľkým problémom je však aj nedostatok pedagógov pre tento zánar. Brzdí nás aj nedomyslená legislatíva, ktorá bazíruje na predpísanom vzdelaní. Tak sme napríklad voľakedy nemohli adekvátne zaplatiť pani Veclovú, ktorej podľa týchto predpisov patrila odmena len pätnásť korún na hodinu.

Otázka pedagógov, najmä kvalitných externistov, je tiež zaujímavá. Vraj sa chystáte na veľké prepúšťanie?

– Snažíme sa udržať si aspoň tých najlepších. Je fakt, že mnohí, i kvalitní externí pedagógovia, budú musieť odísť. Neodchádzajú však z nášho popudu, ale najmä z finančných dôvodov. Veď ak sa situácia radikálne zmení, budeme musieť pristúpiť aj na neplatené voľná ...

Činnosť školy obnáša i také prozaické veci, ako je údržba nástrojového parku, rôzne opravy atď. Ako riešite tieto záležitosti?

– To je ďalšia boľavá stránka. Na údržbu nástrojov nemáme vôbec žiadne peniaze, naše klavíry sú v katastrofálnom stave, momentálne by sme súrne potrebovali cimbal. Nemáme na to. Chystali sme vlastnú edičnú činnosť, máme pripravenú do tlače učebnicu hudobnej psychológie, klavírnú školu pre ZUŠ, z umeleckých dôvodov sme to museli zastaviť. To čaká zrejme aj náš časopis Suita, ktorý sme chceli rozšíriť i na Košice a Žilinu a dať mu odbornejší charakter.

Ťažko sa hovorí aj o zrušení plánovanej prístavby školy, zastavení prác na fasáde budovy, čo síce nie je v našej kompetencii, ale školskej správy, tá však rovnako nemá peniaze na väčšie investície.

Aká je teda podľa vás najbližšia budúcnosť vašej školy?

– Predovšetkým robíme všetko pre to, aby sme primáli ministerstvo, vládu i parlament prehodnotili situáciu a finančné dotácie zvýšili. Všetkým zainteresovaným i priaznivcom sme odovzdali list, v ktorom upozorňujeme na význam bratislavského konzervatória, vyhlasujeme najvýznamnejších absolventov našej školy, z ktorých mnohí sú laureáti medzinárodných súťaží a pôsobia v popredných našich i zahraničných ansámblach. Napriek nepriaznivej situácii pripravujeme i rozšírenie činnosti školy: od septembra začne u nás pôsobiť oddelenie pre nevidiacich a slabozrakých, ktoré doteraz bolo iba v Prahe. Sú s tým dosť veľké problémy, naľaklo nemáme žiad-

ne skúsenosti v tejto oblasti, nemáme ani dost vhodných pedagógov, ktorí by ovládali aj braillovo písmo. Základy školy sú však už postavené – deti budú bývať v internáte pre slabozraké deti na Hrdličkovej ulici, kde budú mať aj individuálne vyučovanie. Tam budú na novozaloženej ZUŠ pripravovať deti na konzervatóriálne štúdium. Zatiaľ máme prihlásených 5 záujemcov, predpokladáme, že ich bude postupne viac. V Prahe bola doteraz aj jediná ladičská škola pre nevidiacich. Naš by sme tiež radi čo najskôr otvorili na túto konzervatóriu. Otvorená je aj otázka výučby vojenských dychových hudieb, ktorá sa doteraz tiež zabezpečovala v Čechách. Oslovilo nás už aj Ministerstvo národnej obrany, my však uvažujeme podeliť sa o tieto nové povinnosti i s konzervatóriom v Košiciach, resp. Žiline. V situácii, v ktorej sme, sa však ťažko plánuje. Všetky úsporné opatrenia, ktoré sme spravili, majú už dnes jednoznačne dopad na úroveň školy. Ale ďalej už nie sme ochotní ustupovať. Znamenalo by to zánik školy.

Pripravila MARTINA HANZELOVÁ

Konkurz

Riaditeľka Slovenskej filharmónie v Bratislave, vypisuje konkurz

na obsadenie voľných miest
v orchestri Slovenská filharmónia:
husle – tutti
1. fagot

Konkurz sa uskutoční v Koncertnej sieni SF, Bratislava-Reduta, dňa 25. mája 1993 o 13.00 h.

Prihlášky prijíma a informácie poskytuje personálne ref. SF, 816 01 Bratislava, Medená 3, telef.: 33 33 51-3.

Polemika na tému košickej opery

„TOPIACA SA LOĎ“ JE REALITOU

Nesmierne ma teší, že moje slová z článku Boj o pravdivý obraz (HŽ č. 4/93) zarezonovali a našli si pravého adresáta. Riaditeľ ŠD v Košiciach Anton Grega mi síce otázku z titulu – pravdivý obraz, akýže si? – vracia ping-pongovým oblúkom (HŽ č. 8), ešte predtým však ponúka zopár vysvetlení a zopár výčítiek. Rád na ne zareagujem.

Najskôr dovoľte, pán riaditeľ, vyčistiť si stôl od úvah vzdialených meritu košickej „kauzy“ i od terminologických nepochopení. Konštrukcia o úmyselnom neuverejnení rozhovoru so šéfom opery Františkom Balúnom pre nesúhlas s jeho obsahom, o mojom – či azda redakčnom? – cenzorstve je tak absurdná, že na ňu nenachádzam inú odpoveď, ako odkaz na HŽ č. 8. Tam totiž stratený materiál, po dodatočnom odovzdaní z ruky do ruky, uzer svetlo sveta v pôvodnom znení. Čo sa týka obhajoby lokálnych recenzentov (mimochoďom, oná „zviazanosť s prostredím“ skutočne nie je „podcenením“ ich práce, či nekolégialnosťou, jednoducho konštatuje fakt), nazdávam sa, že ju práve od riaditeľa divadla nepotrebuje. Pokiaľ ide o názvoslovný problém recenzent versus kritik, láskavo odporúčam nahliadnuť do slovníka cudzích slov. Riaditeľom spomínané čísla o prekročení plánu návštevnosti a tržby zo vstupného na 100,8 %, resp. 107,4 % mi čím si ani nie tak dávny neprijemne zaváňajú. Podstatnejšie však je, že nejde o ukazovatele relevantné pri hodnotení úrovne divadla. A nakoniec, stavať sa do polohy večnej ukrivdenosti, vidieť stále číhajúceho nepriateľa („existujú ľudia, ktorí by radi videli ŠD ako topiacu sa loď“, „na umelecké kritiky P. Ungera som si zvykol, a že to, čo sa u nás vyprodukuje nemôže byť dobré, už považujeme za normálne“), teda vyzkať v akomsi populškovskom komplexe, je podľa mňa slabosť a nehodné vedúceho pracovníka.

Jednoducho, „topiaca sa loď“, ak sa už táto metafora stala leitmotívom polemiky, je realitou. Hroziaci prevádzkový kolaps – potvrdil ho v rozhovore i sám šéf opery – je realitou tiež, odťahovanie rúk od rázneho riešenia problému zo strany dierecie tak isto. Čo je teda z hľadiska kritiky korektné a čo nie?

Pohľad z Bratislavy na jedno predstavenie (premiéru) je možno málo, rozhodne však viac, ako mať upretý zrak len do seba. Vidieť za posledné sezóny drvivú väčšinu nových inscenácií a posudzovať ich z nadhľadu, v konfrontácii s inými súbormi (nemyslím tým SND, hoci ambície Košičanov by mali smerovať skôr tým smerom) i vlastnou minulosťou, azda užitočné nie je? Žiť uzavretý vo vlastnom mikrosvete, súc chlácholený úprimnosťou „zviazaných“ recenzentov a negovať tren-

dy, to je jazda po slepej koľaji. Nuž, cestovať na premiéry je jednoducho úžas. Ale, ruku na srdce, majú v Košiciach reprízy úroveň vyššiu?

Neviem, na základe čoho mi pán Grega dáva do úst „meradlo vychádzajúce z finančných a personálnych možností iných divadiel“. Beriem ho za slovo. Overil som si, že štátne dotácie pre ŠD Košice nie sú nižšie ako pre DJGT Banská Bystrica (zohľadňujúc fakt, že v prvom prípade ide o trojsúborový, v druhom o dvojsúborový subjekt), teda kritérium je tiež naporúdzí. K nemu som si pri-radil umelecké výsledky oboch telies za ostatné roky a porovnával som. Košice nevyšli so ctou.

Rád by som sa však zastavil pri „personálnych možnostiach“. K nim som mieriť v HŽ č. 4 i ďalších recenziách. Ak pod nimi máme na mysli s pánom riaditeľom to isté, dovoľm si zopár poznámok k situácii v umeleckom súbore opery. Mám pred sebou ročenky zo sezón 1971/72, 1981/82 a stav k sezóne 1991/92. Nebudem čitateľov unávať detailami, uskromním sa len s niekoľkými údajmi. V prvom sledovanom úseku súbor dokázal uviesť štyri žánrovo tak rozmanité premiéry ako Massenetova Manon, Borodinov Knieža Igor, Verdiho Traviata a Janáčkova Káta Kabanová. K dispozícii mal pre prvý odbor po troch tenoristoch a barytonistoch, dva dramatické soprány. O desať rokov neskôr sa usku-točnili operné premiéry tri (Trubadúr, Don Quijote, Traviata), sú tu už štyria tenoristi a štyria barytonisti pre vedúce roly. V tretej analyzovanej sezóne sa odohrali iba dve operné premiéry, nenašiel sa však vhodný prvodborový tenor, rovnako z domácich zdrojov chýbala alternácia pre mladodramatický soprán, divadlo ostalo bez schopného barytonistu.

V ostatnej novej produkcii Sedliackej cti a Komediantov dve ústredné dramatické tenorové partie museli obsadiť hostami, čo prevádzkovo ani ekonomicky nie je výhodné riešenie. V nedávnej minulosti opustili sólistické rady sopranistky Váradiová, Mrázová, Matyášová, tenoristi Harant a Šomorjai, barytonista Bárd. Väčšinou bez rovnocennej náhrady.

Nahliadol som i do aktuálneho hracieho plánu. Počet večerných operných (operety som nerátal) predstavení v marci a apríli '93 je zhodný: štyri plus komorná jednoaktovka v Smere. A ešte slovo k dramaturgii. Za ostatné tri sezóny, s výnimkou hodinového Pimpinona, nedovidela táto zložka v nových produkciách za obzor talianskej opery. Pre upresnenie: Anton Grega zastáva funkciu riaditeľa ŠD Košice od 11. 6. 1990, na poste šéfa

opery vystriedal v tejto sezóne František Balún Romana Skřepka. To aby si čitateľ dokázal vykreslený stav personifikovať.

Keď som pred dvoma rokmi robil rozhovor pre HŽ s vtedajším šéfom opery, tvrdil, že sa (po O. Korotkovovi) zaujíma o ďalšie posily z vtedajšieho ZSSR. Výsledkom bol Femi Mustafajev, tenorista s barytónovým rozsahom, ktorý sa po roku ukázal ako nepoužiteľný. To bola celá aktivita.

Odhalil som teda podstatné dôvody, pre ktoré som v článku Boj o pravdivý obraz označil terajších vedúcich pracovníkov ako spoluzodpovedných za alarmujúci dnešok v košickej opere. Žiaľ, v polemickom ohlase argumentoval Anton Grega nepodstatnými faktami. Prekvapuje ma tiež jeho krátka pamäť, a či skôr nevoľba spomenúť si na obdobie, kedy tamojšie ŠD produkovalo kvalitu interpretačnú i dramaturgickú. Obaja o nej dobre vieme. A prečo som sa do košického problému zahryzol, prečo som z neho vyrobil „kauzu“? Jednoducho vidím, že zmieriňujúce, ale neliečiacie prostriedky neprinášajú výsledok, že je zapotreby chirurgický rez. Zástoj kritiky – na rozdiel od riaditeľa Gregu – nevidím v zviazanosti s divadlom, ale v nezávislej kontrole jeho činnosti, popise reálneho stavu, načrtnutí východísk. Jedným z nich je úprimné želanie košickej opery, aby „topiaca sa loď“ našla ambiciózneho a rozhladeného kormidelníka. Lebo – verte-neverte – mám toto divadlo rád.

PAVEL UNGER

ÚSPECH KONZERVATORISTOV

Dánska akordeónová akadémia v Kodani už tradične organizuje v týždni po Veľkej noci Medzinárodnú interpretačnú súťaž, ktorou sa otvára Rok medzinárodných súťaží v akordeónovej hre. 16. – 18. apríla 1993 sa na tejto významnej medzinárodnej súťaži zúčastnilo 128 súťažiacich, z toho boli 4 súťažiaci z Konzervatória v Bratislave.

Zo 4 vekových kategórií získala v 2. kat. do 15 rokov Andrea Katonová 1. miesto, v 3. kategórii do 18 rokov Milan Hradil 1. miesto a Katarína Staňová 3. miesto (prof. Rácz), v 4. kategórii nad 18 rokov Roman Pechman 5. miesto (prof. Fickeroval). Absolútne víťazstvá študentov Konzervatória v Bratislave sú o to cennejšie, že táto umelecká súťaž dáva mladým účastníkom medzinárodnú perspektívu a garanciou jej umeleckej kvality je 19 sponzorov z oblastí umenia a umeleckej agentáznej činnosti.

T. G.

KLAVÍRNA SÚŤAŽ KOŠICE '93

Na Slovensku doteraz neexistovala súťaž pre najtalentovanejšie deti v odbore klavír vo veku do 15 rokov. Aj z tohto dôvodu sa aktívna učiteľka ZUŠ na Hlavnej 68 stretla s pochopením nielen na Ministerstve školstva a vedy SR, ale so záujmom celej hudobnej a kultúrnej verejnosti v Košiciach, ako aj u pedagógov v celej republike. Pôvodne „federálna“ súťaž sa mimohudobným zásahom zmenila na medzinárodnú, najmä keď k 150 účastníkom pribudli prihlášky aj z Beogradu. V čase od 23. – 28. marca sa v Košiciach súťažilo v troch kategóriách, vo veku do 11, 13, a 15 rokov, v dvoch sálach, čo samo o sebe vytvára predstavu o náročnosti zvládnutia takéhoto podujatia. Organizačný štáb 8 učiteľiek, pod vedením riaditeľky p. Kataríny Reuterovej, dokázal, že všetko je možné. Bohatý sponzor, pozornosť zo strany rodičov, výhodné priestory konzervatória, pozornosť mesta a obyvateľov, publicita, účasť popredných osobností, ako doc. P. Toperczer, doc. E. Fischerová v porotách a hlavne množstvo talentovaných a dobre pripravených súťažiacich, podnietili túžbu pokračovať aj na základe záujmu ďalších zahraničných pedagógov v tejto súťaži i v ďalších rokoch.

Výsledky súťaže ukázali, že medzi súťažiacimi bolo veľa talentov rovnako od nás, ako aj z Čiech i Beogradu. Okrem prvých piatich cien boli udelené ďalšie: Cena SHF za najlepšie uvedenie slovenskej skladby (získala Martina Merunková z Kroměříža za Sonátu C-dur J. Cíckera), cenu CHF za najhodnotnejšie uvedenie českej skladby (získala Markéta Tymlová z Českých Budějovic za Prelúdium M. Kabeláča). Starosta mestskej časti Košice-Staré mesto Ing. Ján Sali udelil najúspešnejšej účastníčke súťaže z Košíc zvláštnu cenu, ktorú získala víťazka 1. kategórie Claudia Debreová z triedy uč. J. Berthovej. Nadácia Hemerkovcov po prvýkrát mala možnosť udeliť cenu Márie Mášikovej-Hemerkovej najmladšiemu účastníkovi súťaže – 6 a pol ročnému Petrovi Bildovi z Prešova z triedy uč. Kláry Ganzerovej (na koncerte víťazov zapôsobil aj tým, že na klávesy dosiahol len postojáčky). Riaditeľ Štátnej filharmónie Košice J. Klein pozval najúspešnejšie účastníčky, víťazky oboch vyšších kategórií Markétu Cibulkovú a Markétu Tymlovú (obe z Českých Budějovic, z triedy najúspešnejšej pedagogičky Marie Kotrčovej) na účinkovanie počas tohtoročnej Košickej hudobnej jari (23. máj).

Súťaž ukázala, že pred svetom nemusíme mať komplex, keď máme také bohatstvo v našich talentovaných deťoch. Vieme o nich a našťastie je dosť múdrych a profesii oddaných ľudí, ktorí im vytvoria podmienky pre ďalší rast. V budúcnosti sa možno zmenia a sprísnia kritériá pre účastníkov súťaže, ale o jej zachovaní a potrebe niet žiadnych pochyb.

LÝDIA URBANČÍKOVÁ

Pavol Bagin

Jozef Malovec so Stanislavom Zamborským.

Snímky M. Jurík

Jubilanti komorne

Boli také časy, keď sa slovenský autor (až na výnimky, samozrejme) „dostal k slovu“ iba vtedy, ak na to bola nejaká príležitosť. Potom prišlo obdobie, kedy autorské koncerty a stretnutia „vyšli z módy“ – každý predsa dostal príležitosť predstaviť svoju tvorbu každoročne na Týždni novej tvorby. Dnes sa však ukazuje, že v najbližších rokoch bude pre nejedného slovenského skladateľa okrúhle jubileum jednou z mála príležitostí, aby jeho dielo vôbec zaznelo – pokiaľ, samozrejme, nemal také „šťastné pero“ a niektorou svojou

skladbou si nezískal interpreta natofko, že sa stala natrvalo súčasťou jeho repertoáru.

Našťastie máme interpretov, ktorí k novovznikajúcej tvorbe vzťah majú, dokážu jej porozumieť a zahrat ju tak, že ju prijímú i poslucháči, ktorí si k súčasnej hudbe cestu až tak veľmi nehľadajú. Presvedčila som sa o tom (opäť) na koncerte v Mirbachovom paláci 14. marca t. r., koncerte, ktorý usporiadal Spolok slovenských skladateľov SHU pri príležitosti šesťdesiatin skladateľa Pavla Bagina a Jozefa Malovca. Strela som tu skutoč-

ne skalných a súčasnej slovenskej tvorbe doslova oddaných umelcov – predovšetkým Moyzesovo kvarteto (ich slovenský repertoár by snáď bolo dobré porátať, mám pocit, že by sme ťažko hľadali medzi súbormi, ale i medzi sólistami niekoho, kto by ich v tomto smere predčil), ale i ďalších verných – Stanislava Zamborského a Eleny Holíčkovú s Ludovíkom Marcingerom pri klavíri. V tejto interpretačnej zostave som si uvedomila, že Pavol Bagin a Jozef Malovec majú čosi spoločné (odhladiť od toho, že Moyzesovo kvarteto každej skladbe, ktorú predvedie, vtláča svoju charakteristickú pečat) – a tým je subtilnosť, prepracovanosť detailov, meditatívnosť až melanchólia v pocitovej sfére, neha. Kým v Baginových skladbách som cítila prevahu

melodickej invencie (Prelúdiá pre sláčikové kvarteto) či silu mimohudobnej zložky v Troch spevoch na počesť Miroslava Válka (zvýraznenú dramatickejšou polohou vokálneho prejavu Eleny Holíčkovvej), u Jozefa Malovca vzbudzuje obdiv predovšetkým stavba, ktorá pôsobí ako produkt spontánnej invencie, pričom je však výsledkom dôslednej racionalnej práce so zvoleným materiálom (na programe bola Partita pre klavír a Symetrická hudba – 5. sláčikové kvarteto). Prajem všetkým autorom, aby aspoň občas mali možnosť vypočuť si svoje diela v takej podobe, ako na spomínanom koncerte – a nielen pri okrúhlych jubileách...

EVA ČUNDERLIKOVÁ

Zo života Hudobnej mládeže v Bardejove

Bardejovský klub Hudobnej mládeže začal svoju činnosť v januári 1989 a oproti dvadsiatročnej existencii HuM je vlastne veľmi mladý. Jeho vzniku predchádzala široko koncipovaná práca so stredoškolskou mládežou už od roku 1986. Vďaka pochopeniu vtedajších riaditeľov SOU-obchodného, SOU-ohvynického a gymnázia vznikol klub HuM, s ťažiskom na miestnom gymnáziu. Žiaľ, táto škola neskôr zaujíma pasívny postoj k HuM a počiatkový plamienok sa po novembri 1989 nepodarilo udržať.

Dnes bardejovské záujmové združenie HuM tvorí viac ako osem desiatok študentov dvoch stredných škôl – Dievčenskej školy a SOU-obchodného. Výbor aj v súčasnosti zabezpečuje vzdelávacie programy pre obchodnú akadémiu, kde by chcel založiť tretiu sekciu. Už pri vzniku bardejovskej HuM sa zriaďovateľom stalo Mestské kultúrne stredisko s prevzatím všetkých z toho plynúcich záväzkov, ale nevlastniace žiadne vhodné priestory pre činnosť. Tie pravidelne s ochotou poskytujú školy, kde nateraz pracujú dve sekcie. Vo výbere HuM je rovnaké zastúpenie pedagógov a študentov, ktorí sa spoločne podieľajú na rozhodovaní. Pri samotnej organizácii podujatí pomáhajú ochotne aj ostatní členovia.

Za uplynulé štyri roky sa činnosť HuM vyprofilovala do viacerých aktivít. Je to napríklad podujatie Mladí mladým – stretnutia s poslucháčmi umeleckých škôl. Veľmi dobrá spolupráca v tomto smere je s pedagógmi košického konzervatória. Okrem koncertnej časti sú ich súčasťou pravidelné besedy so študentmi a ich pedagógmi, čiže stretnutia s rovesníkmi, ktorí si zvolili hudbu za svoje životné povolanie. Cestu medzi mladých si našli však aj profesionálni umelci a keďže zriaďovateľ na činnosť HuM nevyčleňuje finančné prostriedky, sú ochotní účinkovať aj bez nároku na honorár. Spomeniem aspoň huslistu Karola Petroczího, klaviristku Annu Ličkovú, gitaristu Juraja Begalu, sólistov opery ŠD v Koši-

ciach Elišku Pappovú, Olega Korotkova, Femy M. Mustafajevu, klaviristu Stanislava Zamborského, muzikológa Dr. Vladimíra Čížika a osobitne čestného predsedu bardejovského klubu HuM Mariána Lapsanského, ktorý bol i na tohtoročnom výročnom januárovom stretnutí.

Medzi iniciatívy členov HuM patria aj hodnotenia výchovných koncertov a realizácia speváckej súťaže. HuM takto odborne garantovala dva ročníky speváckej súťaže pre žiakov základných a stredných škôl.

Keďže medzi bardejovskými stredoškolákmi je značné percento dochádzajúcich, ktorým nevyhovuje večerný termín koncertov klasickej hudby, pripravuje klub akúsi upravenú reprízu týchto koncertov pod názvom Prečo je to pekné. Tak sa uskutočnilo stretnutie s huslistom Petrom Michalcom, klaviristami Mikulášom Škutom, Valériou Kellyovou, Tomášom Gaňom, fagotistom Petrom Hanzelom, gitaristami Jaroslavom Blahom a Jánom Labantom. Členovia pravidelne navštevujú aj koncerty Bardejovskej hudobnej jari a Hudobnej jesene Jozefa Grešáka. Škoda, že sa dosiaľ nepodarilo získať na ne pre členov HuM zľavu. Veľmi dobrá je aj spolupráca s miestnym KPH, mnoho podujatí sa realizuje spoločne. Členovia HuM pomáhajú pri propagácii i organizácii koncertov či predaji gramofonov. K ďalším aktivitám patria aj kombinované hudobno-literárne programy.

Bardejovská HuM prežila štyri náročné roky vďaka neustúpivosti módnym tlakom, nedala sa zatlačiť do pozície pasívneho krúžku, ale stala sa živým, iniciatívnym organizmom v miestnej kultúre. Načím ešte doriešiť otázku právnej subjektivity hnutia HuM, pretože získavanie finančných prostriedkov je viazané práve na tento moment. Dnes je už neživotný model mamutích kultúrnych inštitúcií, cesta vedie k zmluvným prácam odborníkov v rámci konkrétnych kultúrnych podujatí.

SILVIA FECSKOVA

KULTÚRA A MY ...

Na počiatku bol nezaujem – či prežitok minulosti ...

Dramaturgia z centra, financie zaistené, publikum nedôležité. Akcia „za čiarku“, teda odozva nezaujímavá.

Zmenil sa systém. Ľudia sa menia pomalšie. Prišla konkurencia súkromných agentúr. Čas však dozrieva postupne. Myslenie sa preorientáva ešte pomalšie. Ekonomická situácia však núti i poslucháčov uvažovať: keď zaplatím viac, čiem vyššiu kvalitu.

V Bratislave to mnohí už pochopili. Preto aj kultúra – práve tá najprogresívnejšia – siaha po sponzoroch a, samozrejme, po reklame. Rozhlasovej i televíznej. Viď Bednárkovu podobu Grand Hotela. Vidiek ešte stále uvažuje, alebo zvyknutý dostávať všetko hotové nezačal ešte myslieť po novom. Čaká. Jeho aktivita je v priamej úmere a vedomosťami, rozhľadom, iniciatívou, ambíciami jednotlivcov v rámci kultúrneho strediska.

Napríklad,

Pozorovať kultúrny život v kúpeľnom meste je mimoriadne zaujímavé. Koľko protichodných peripetií sa tam ocitne v priebehu jedného liečebného cyklu.

Najsprávnejšie usporiadateľov a, samozrejme, i priamočerný nezaujem publika (30 ľudí na jednom koncerte!). A napriek tomu, bez väčšej reklamy aktivity druhý mantinelizmus: v priebehu dvoch týždňov – prehltnutá iniciatíva – jedna akcia za druhou. V týždni od 30. marca do 4. apríla programy takmer denne. Komorné koncerty, vystúpenie detského a mládežníckeho speváckeho zboru, show-programy zábavných skupín – no, s akým poslucháčskym efektom – to som už nestihla všetko absolvovať v dôsledku ukončenia pobytu. Prosté konštatovanie: v priebehu troch týždňov – sa ľady pohli kvantitívou. Kvalitou umeleckého osadenia – podľa mien – vo väčšine programov tiež, no publikum najslabším ohniskom retaze. Tí, ktorí si robili propagáciu sami (keďže išlo aj

o súkromné agentúry, napríklad RUDARU) – publikum bolo vlastníkmi zaangažované v nezvykle veľkom počte. Ostatné produkcie zostali viac-menej na náhodu (pretože sporadické zahlasovanie počas obeda, či plagátky niekedy i bez udania programu, nemôžu získať publikum). Kvalitná práca kúpeľného kultúrneho strediska nemá totiž pozostávať iba z dramaturgie – tú vo väčšine prípadov tiež získavajú ponukovým systémom z centra. Dominantná aktivita by mala spočívať v propagácii, doslova v reklame jednotlivých účinkujúcich. No ich kvality by mali byť kultúrnym pracovníkom známe z osobných kontaktov, aby vedeli ako koho propagovať a bez lapsusov typu budúce hviezdy operného neba – a pridru si rozospievať svoje hlasy začiatočníci z VSMU?! Opäť tých tridsať poslucháčov bolo, i keď veľmi neadekvátneho privítania sa im dostalo práve od korepetitora, ktorý súčasne oznámil zmenu programu. Zmyšľal si totiž poslucháčov s organizátormi, ktorí sú zodpovední za osadenie koncertnej siene. Takže – i takéto lapsusy si musí platiť návštevník večerného podujatia vypočuť. Nehovoriac už vôbec o kvalitách vystupujúcich, ktorí vo väčšine prípadov podceňujú kúpeľného hosta, neuvedomujúce si zodpovednosť svojho poslania i profesionálne znalosti tých neznámych, ktorí ich počúvajú. S neúctou k poslucháčovi by páni umelci skutočne už mali skonovať. Najmä – keď na druhej strane sa ho dožadujú! Veď napokon s etickými princípmi umenia súvisí snaha rozdávať a obohacovať ...?

S kultúrou sa pracuje náročne. Dnes ešte náročnejšie, pretože zneužívané plagátové klíše (neraz i bez udania mien autorov) – nemôže byť dostatočným reklamným stimulom pre získanie rôznorodého kúpeľného osadenstva (tak z radov našich i tých pár zahraničných návštevníkov v jedných z najvyhľadávanejších slovenských kúpeľoch – v Trenčianskych Tepliciach).

ETELA ČARSKÁ

V rámci cyklu komorných podujatí, ktoré organizačne pripravuje Mestské kultúrne stredisko v Bratislave, odznel 18. marca v koncertnej sieni Klarisiek klavírny recitál talianskej umelkyne Marie Isabelly de Carli – v súčasnosti docentky klavírnej hry na milánskom konzervatóriu a lektorky interpretačných kurzov Hudobnej akadémie v Siene.

Táto zaujímavá klaviristka upútala viacerými parametrami svojho osobného vyhranenia interpretačného prejavu. Má starostlivo vypestovanú, perlivú a vzácnu vyrovnanú prstovú techniku, ktorá je jej aj východiskom k farebne pestrým, dynamicky bohato odiferencovanej hre. Hudobné frázy, ktoré modeluje, sú prirodzene ohybné, dýchajú – sú výsledkom rozumom usmerneného výrazného, vždy a všade prítomného citového prežitia. Mária Isabella de Carli aj samotným zjavom vyžaruje na pódiu istú pohodu, vyrovnanosť a súčasne skrytý iskrivý temperament. Mikroštruktúra jej hry sa opiera o pevný rytmický pulz, ktorý postupuje ruka v ruke s priezračnou, a preto aj ľahko pochopiteľnou artikuláciou. Zaujme tiež nenásilnou, temer nepozorovateľnou agogikou, ktorá práve svojím citlivým dávkovaním umocňuje dopad jej hry na poslucháča.

Všetky tieto kvality, klady, prednosti oslabuje však jeden nedostatok: drobné, niekedy väčšie, ale pomerne dosť časté – vybočenie z hudobného prúdu, zapríčinené neistotou pamäti. Raz je to len zakolísanie v sprievode ľavej ruky, inokedy zaváhanie, niekedy však aj dosť zrejme „plávanie“, najmä pri moduláciách zmenách hudobnej faktúry (napr. pri rozvedeníach Mozartovej „Loveckej“ Klavírnej sonáty A dur č. 18 KV 576). V Mozartovi upútala umelkyňa eleganciou, živostou prednesu, delikátnou spoznosťou kantilény, schopnosťou, pokiaľ jej to nestojí pamäť neschovála – budovať účinné dynamické oblúky širokých pŕoch. Aj stredné Adagio malo pritažlivú atmosféru, citlivú dávku farebných nuansí, sviežosť, ľahkosť, vrúcnosť a spevnosť.

Sonáta A dur op. posth. 120 Franza Schuberta navodila odlišnú atmosféru, do ktorej vstúpili už aj ďalšie náladové odtienky, vrátane hutnejších dramatických úsekov i so zasnené tvarovanou kantilénou, prezrádzajúcou veľkého melodika, ktorý v chvate geniálneho tvorenia nedokázal vždy rešpektovať zákony klasickej výstavby a naplniť ju vnútorne skĺbenou hudbou.

Aj na priestore tohto opusu sme zaznamenali niekoľko pamätových lapsusov.

Umelkyňa nezaradila do programu skladby autorov minulých štýlových epoch, ale v propagácii tvorby svojej vlasti dala radšej prednosť diptychu Rima od Franca Donatoniho, vytvoreného v roku 1983. Pri propagácii súčasnej hudby zvolila hru z notového záznamu pred hrou spomiat. Opus má už dlhšie zakotvený v repertoári. Jeho podanie je vykryštalizované a stavebnú príhružnosť s princípom minimal music ozvláštnila a vyvážila farebným tieňovaním, dynamickým narastaním a uvoľňovaním hudobného prúdu. Boli sme svedkami vzorovej ukážky prístupu k súčasnej hudbe.

Záver večera patrili Debussymu. Technické dispozície prstov skvele demonštrovala (za výraznej účasti rešpektovania farebného rozmeru) v Chromatickej etude (z 2. zväzku zbierky etud) a priam maliarsky spôsob narábania so zvukom evokovala v etude Pour les sonorités opposées. Skvelú bodku za programom reprezentoval Debussyho Ostrov radosti pochopený ako hudobný vír virtuozity a meniacich sa farieb.

VLADIMÍR ČÍŽIK

Triapolstoročná mladucha

Ze bratislavská opera to myslí s profiláciou na moderné, dynamické a nekonvenčné divadlo vážne, potvrdila ostatnou premiérou Monteverdiho barokovej drámy *Korunovácia Poppey*. Jej zaujímavý javiskový tvar dal pozabudnúť na tristný umelecký omyl v podobe februárového Eugena Onegina, ktorý sa – na šťastie – ešte nestihol udomáčniť v hracom pláne. Najlepšie bude čím skôr na neho zabudnúť.

Inak je to s *Poppeou*, titulom nesporne atraktívnym, ba až labužnícky delikátnym. Neláka masu, nie je kasovým kusom. Potvrdili to napokon voľné sedadlá na oboch premiérach, jeho miesto v repertoári je však viac než užitočné. Tvori dramaturgický kontrapunkt k prevahe diel 19. storočia, obohacuje umelecký kolektív o skúsenosť v štýle vzdialenom jeho dennému chlebičku, rozširuje obzor diváka a v neposlednom rade reflektuje blížiacu sa 350. výročie úmria Claudia Monteverdiho. A je tu aj čosi navyše. Slovom Júliusa Gyermeke v bulletine, vykazujúce opera „prekvapivé paralely medzi antickou a súčasnou morálkou“, čo usmernilo súbor k vytvoreniu takej podoby diela, „ktorá sa vedome distancuje od snáh po rekonštrukcii opusu v jeho prapôvodnej podobe“.

To sú v stručnosti premisy, otvárajúce uhol pohľadu, vhodný pre analýzu produkcie. Pokiaľ ide o odmietnutie asketickej slohovej vernosti, nie je to v prípade Monteverdiho žiaden malér. Ak berieme do úvahy, že jestvujú dva, v Benátkach a Neapoli objavené manuskripty, kde je zachovaná len spevná línia a basso continuo, kde niet poznámok o inštrumentácii, harmónii či tempách, treba každú nekopírovanú inšcenáciu považovať za novú verziu. S dilemou, či reštaurovať partitúru s rafinované obsadeným orchestrom, alebo na originálnych nástrojoch a v pôvodných hlasových polohách (Nerone – soprán, Arnal-

Iveta Matyášová (*Poppea*) a Ivan Ožvát (*Nero*) na fantazijnej scéne Albina Brunovského. Snímky K. Marenčinová

ta – tenor, Ottone – altus) vzbudit ilúziu muzicírovania spred 350 rokov, sa musí vyrovnat každý dnešný kriesiteľ monteverdiovského odkazu. Prax dáva na známosť, že možnosti sú otvorené a ani renomovaná svetová kritika nevynáša jednoznačné orciele nad bezvýhradnou správnosťou cesty Harnoncourtovej (puristickej, neskrátený originál), historizujúcej úpravy Raymonda Lepparda či Waltera Göhrra, alebo romantizujúcej, Karajanom protežovanej verzie Ericha Kraacka.

Bratislava ponúkla *Korunováciu Poppey* v ďalšej redakcii, z pera domáceho skladateľa Milana Dubovského. Jeho autorský zásah sa pohyboval v rozpätí medzi réžiou a dramaturgiou požadovaným časovým krátením originálu, transponovaním niektorých partov (najmä Ottoneho) pre potreby súčasných sólistov a úpravou inštrumentácie s cieľom priblížiť sa autentickému zvuku na moderných nástrojoch. Celkovo možno prácu považovať za decentnú a pietnu, aj keď polemika zo strany monteverdiovských puristov sa vylúčiť nedá.

Zaujímavé je sledovať, aké podnety vyslalo prvé majstrovské dielo shakespearovského formátu v dejinách opery smerom k inšcenátorom – režisérovi Milanovi Sládkovi, scénografovi Albinovi Brunovskému a kostýmóvemu výtvarníkovi Danielovi Brunovskému – a ako ich spracovali. Zhrnul by som ich do troch rovin. Po prvé, je to večnosť témy: bezskrupulózná honba za mocou, nadčasová triecia plocha medzi láskou a mocou a z nich plynúca „súčasnosť“ príbehu. Po druhé: „antibarokovosť“ v zmysle odpútania sa od košatosti dobovej poetiky, zrozumiteľnosť situácií a prirodzenosť textovej dikcie. A do tretice, oslovila *Poppea* inšcenátorov prvkami *comédie dell'arte*.

Vhodné výrazové prostriedky pre naplnenie týchto východísk vyberal Milan Sládek so svojim tímom z arzenálu jemu najbližšieho interpretačného slovníka. Sú nimi pohybové, gestické a mimické vyjadrenie obsahu hudby i myšlienky, ich symbióza so spevom. Ak v Mozartovej Figarovej svadbe toto spolužitie, podľa môjho názoru, krivdilo skladateľovi (tu však išlo hlavne o rozpor medzi bábkohrou a operou), v *Poppey* sa už našiel jazyk oveľa komunikatívnejší, uznávajúci právo kľúčového postavu spevu v opere. Niečím Sládek tentokrát ušetril sólistov od kreovania rolí na hrane operno-činoherno-pantomimického umenia, len pochopil, že náročný barokový prednes potrebuje tiež pokoj, priestor pre naplnenie fyziologických špecifik klasického spevu. Nebolo to na prekážku, naopak, Sládkov ansámbl vytvoril mozaiku ostro profilovaných typov, dokonale zosúladených. Išlo o úlohu o to ťažšiu, o čo viac maskovanie a kostymovanie do biela, celkom vedome, spúšťalo interpretov do mikrosvetu „an sich“, priestoru, kde všetky detaily určuje základná filozofia inšcenácie.

Ak sa k režisérovi Sládkovi prihovoril Monteverdiho barokový Gesamtkunstwerk skôr zrozumiteľnosťou, takpovediac priamočiarosťou zápisu, tak sa ho aj snažil pretlmočiť s minimom dobového koloritu a historizujúcich väzieb. Svet svojich hrdinov zarámcoval

Bizarné, úsmev vzbudzujúce, barokovo kypré tvary kostýmových kreácií Daniela Brunovského zaujali, napriek svojej výstrednosti však neprekročili mieru dobrého vkusu.

do Brunovského výpravy, vyvolávajúcej predstavu starého Ríma vari iba priechlím antického domu, pred ktorým sa vysúva nádherný maľovaný prospekt. Tvori nadčasový, k voľnej fantázii provokujúci horizont. Do otvoreného hracieho poľa uprostred javiska sa spúšťa akýsi modrý stan, s hlavou Bakchusa na vrchole, ponúkajúci miesto na rozohrávanie ľubostných scén i splietanie intrig.

Kostýmové návrhy Daniela Brunovského, inšpirované *comédiou dell'arte*, prezrádzajú veľkú dávku fantázie, nadsádzky a výstrednosti, takže vďaka ich „zábalu“ môžu účinkujúci odhaľovať vnady, pohrávať sa s erotikou bez prekročenia hraníc vkusu. I chľostivé scény pôsobia prívetivo, so zmyslom pre humor. Vôbec, či už vedenie sólistických postáv, rovnako hlavných ako epizodných, alebo mimického chóru sa prejavilo maximálnou mierou stylizácie, odvodenou od režisérovi najbližších umeleckých žánrov. Zaujímavý je zástoj chóru, kreovaného členmi baletu. Predstavuje zavše živú kulisu, zavše kulisou manipuluje, je komparzom i priamym účastníkom deja.

Ľubostná aféra *Poppey* a *Nera* z antického Ríma zarezonovala v Sládkovej réžii ako zmysluplné, inteligentné a aktualizujúce divadlo. Pohyb k súčasnosti nebol násilný, viacej čitateľný medzi riadkami, no o to údernejší. Konanie v mene a záujme moci nám predsa nie je cudzie. Inšcenácia obnažila skrytý talent mladšej generácie sólistov, oduševnene odovzdaných koncepcii tvorcov, priniesla do bratislavskej opery úplne nový vyjadrovací slovník, novú poetiku.

Ako som už spomenul, hudobná úprava Milana Dubovského pripravila dirigentovi Dušanovi Štefánkovi a orchestru SND terén ku komornému muzicírovaniu na súčasných nástrojoch, vrátane čembala (Milada Synková) a organu (Peter Rebro). Voči Štefánkovej taktovke čo do voľby temp, udržiavania rytmu a vnútorného poriadku partitúry nemám výhrady, oceňujem tiež jeho schopnosť nalaďovať početný súbor sólistov na jednu štýlovú strunu. Nemožno však zamlčať, že výkon or-

chestra opäť kríval, a to na obe nohy. Neladila súhra, vynárali sa technické nepresnosti, sláčikom chýbal jednotný ťah, dychom čistota. Transparentná monteverdiovská partitúra odkryla nedostatky v plnej nahote a nastavila neúprosne zrkadlo tomuto kolektívnemu telesu. Odporúčam, dobre sa do neho zahľadieť.

V titulnej úlohe odhalila Iveta Matyášová nový rozmer svojho talentu, vďaka ktorému rozohrala postavu veľkej antickéj kurtizány s pohybovou a gestickou virtuozitou. Plastic- ký, zamatový soprán so sýtu strednou polohou a koncentrovanou výškou, hoci sa dosiaľ pohyboval skôr na romantickom parkete, učinil zadosť i výrazovým špecifikám baroka. Tie sa ukázali ako priam ideálna príležitosť pre charakterový tenor Ivana Ožváta. Po mnohých epizodach a komických figurkách sa doslova identifikoval s rolou cisára Nera, vy- chutnával ju do jemností vokálneho výrazu, v charakterokresbe a hereckej ekvilibristike. Treťou veľkou osobnosťou premiéry bola mladá Silvia Sklovská ako Ottavia. Zvlášť v prvej scéne imponoval jej tmavý, kovový mezzosoprán, vyrovnaný v polohách, čistý v intonácii i vedení barokovej frázy.

Postava Senecu si vyžaduje sonórnejší bas a markantnejší fond, než jej momentálne dáva k dispozícii vyšší a ľahší basbarytón Juraja Petra. K uvoľnenému a farebne jednoliatemu tónu sa rozospieval Simon Šomorjai ako Ottone. Hlasovo i herecky skvelú kreáciu vytvorila Jaroslava Horská (Arnalta), výborným typom Pestúny bola Anna Czaková. Za povšimnutie stoja tiež kultivované výkony mladých sopranistiek Moniky Martincovej (Páza) a Adriany Kohútikovej (Dvorná dáma a Fortuna).

Milan Sládek so svojim tímom si dal za cieľ uviesť vlastnú víziu Monteverdiho Ríma počas vlády cisára Nera. Zámer splnil do bodky. Presvedčil, že triapolstoročná *Korunovácia Poppey* nie je žiadnou mŕtvou kráskou, ale vie byť stále sviežou mladuchou, hodnou stráviť v jej spoločnosti celý operný večer.

PAVEL UNGER

Holand'an rečou symbolov

O bdoie kvasu neobišlo v porevolučných rokoch ani brnenské divadlo. Menili sa nielen jeho názvy – zo Štátneho sa stalo prechodne Zemské, z neho Národné – ale i názory, či ponechať súbory pod spoločnou strechou, alebo im udeliť subjektivitu. Situácia, zdá sa, je vyriešená kompromisom, vyjadreným slovami riaditeľa Ivana Draholu: „Národné divadlo v Brne je nadregionálnym divadlom, ktoré integruje jednotlivé umelecké súbory a umožňuje im účelnú ekonomickú a plnú umeleckú samostatnosť.“

Okolo dezignovanej šéfky opery Evy Randovej, ktorá by mala prevziať žezlo od budúcej sezóny, som sa pri ostatnej návšteve Brna nedočítal nič nové (predčasom bol jej postoj ešte váhový), po zhladnutej premiére však vyšlo najavo, že jej budúca funkcia vôbec nie je závideniahodná. Súbor sa totiž nachádza v evidentnej umeleckej kríze. Potvrdil to i Blúdiaci Holand'an, v podobe ktorého sa do Janáčkovskej opery vrátilo dielo Richarda Wagnera. Ako to už v našich (rozumej slovenských a českých) zemepisných šírkach býva, nebol to Tristan, ani Ring, ale romanticko-kantilénové dielo mladosti. Zverili ho nemeckému režisérovi a ten sa okrem nemeckého jazyka rozhodol rešpektovať pôvodný zámer skladateľa uviesť operu bez prestávky.

Bruno Berger, asistent Hampeho a deť Monaca, rozhodne nepatrí ku konvenčným tvorcom. Výsledok jeho spolupráce s výtvarní-

kou Ameliou Franken-Wassilewou bol prekvapujúci. Dýcha z neho vyhranený, hoci nie nesporný názor i filozofické posolstvo. Celé

Richard Haan (Holand'an) a Richard Novák (Daland) v brnenskej inšcenácii Blúdiaceho Holand'ana. Snímka P. Nemeškal

predstavenie sa po vizuálnej stránke vyjadruje rečou symbolov, raz viac, inokedy menej prichladných. Scénograficky je znázornené modernými prostriedkami, za výraznej podpory farieb a svetla. V centre pozornosti je Senta, takmer neustále prítomná na javisku. Žije si svoj vysnívaný, nereálny život, ohrani-

čený víziou tajomného Holand'ana, pudovým citovým vzplanutím a sľubom vernosti, až po osudové vykúpenie. Stavby hrdinkinej hypnózy sa striedajú s reálnym, cituplným konaním a podobne kolíše i jej vzťah k okoliu.

Mnohé z toho, čo divákovi vyplynie z textu, sa na scéne neuskutoční. Holand'anovu loď symbolizuje neónový trojuholník (údajne navodzuje predstavu života a pohybu), priadky dievčat nahrádzajú spleť povrazov. Senta nekončí život skokom do mora, ale líha do kamienkami ohraničeného hrobu, ktorý si na proscéniu pripravila už počas predohry.

Všeličo z tejto vonkoncom nie jednoznačnej inšcenácie sa dá akceptovať, čo však „stráviť“ nemožno, bol hudobný galimatias dirigenta Grahama Bucklanda. Je škoda priestoru rozoberať v ňom detaily, keď tento šokujúci anti-Wagner neposkytol ani náznačky motivickej práce, prirodzeného ťahu diela, zato hrešil technicky, rytmicky, koncepčne. Hrôza ... (Toto konštatovanie som si dovolil na základe dvadsaťročného pozorovania brnenskej opery).

V amatérskom štýle, s lámajúcimi sa a do fistuly preskakujúcimi výškami, „odspieval“ titulný part neznámy Američan Brett Hamilton, zatiaľ čo domáci veterán Jiří Otlejníček (Erik) svoju rolu doslova odrecitoval. Popri vždy spoľahlivom, hoci už nie tak sviežom Richardovi Novákovi (Daland) a kvalitnej Daniele Suryovej (Mary), prekvapila príjemným, jasným tónom síce lyrická, no emotívna a tvárna Senta v Brne udomácnenej Melindy Liebermannovej.

PAVEL UNGER

O klavírnej hre v Michaelsteine

V dňoch 2. – 5. apríla 1993 som sa z poverenia SHU a ako hosť nemeckej sekcie Európskej asociácie učiteľov klavíru (EPTA) zúčastnil na jej konferencii poriadanej – prvýkrát spoločne s nemeckou sekciou ESTA (European String Teachers Association) v Michaelsteine.

Tejto spolupráci zodpovedala náplň konferencie a jej téma „Garlandový štýl – artok a realizácia v praktických a pikturálnych cvičeniach pre sláčikové a klávesové nástroje v klasickej komornej hudbe“. Táto téma naznačila do akej hĺbky smeruje úsilie súčasnej hudobnej pedagogiky, keď chce postihnúť korene tvorivej interpretácie – v tomto prípade hudby obdobia klasicizmu. Pritom sa nastoľuje množstvo dielich, niekedy pre menej zasvätených – zdanlivo podružných problémov, riešenie ktorých ale prispieva k jasnejšiemu obrazu podstaty skladateľského odkazu veľkých majstrov a jeho vernej, aj keď súčasným parametrom zodpovedajúcej interpretácie.

Medzi najdiskutovanejšie okruhy patrila problém otázky autenticity hudobných textov, v minulosti často postupne skresľovaných novými vydávaniami, do istej miery poplatnými momentálnemu vkusu a interpretačnému ideálu. V súčasnosti, porovnaním niektorých bežne dostupných súčasných vydání s pôvodným textom (Urtext), prípadne rukopismi, zistíme znepokojujúce množstvo odchýlok, nepresností, vydavateľských zásahov a úprav, ktoré nakoniec výrazne deformujú pôvodný text. Napríklad prof. Beyer (Mníchov) spomenul 60 (!) odchýlok od rukopisu v jednej časti Haydnovho kvarteta.

Ďalším súvisiacim problémom je otázka historických nástrojov a ich významu a vplyvu na modernú interpretačnú prax. Obidvoch týchto tém sa dotkli dve vrcholné prednášky, zahrňujúce prácu s modelom. Klavirista Paul Badura-Skoda (Viedeň) na Mozartovej Fantázii d mol K.V. 397, Haydnovej Sonáte c mol Hob. XVI/20 zaujímavým, neraz objavným spôsobom priblížil zásady hudobnej artikulácie v klasickej hudbe, práve tak ako jej vývoj, prebiehajúci paralelne s vývinom klávesových nástrojov. Porovnanie možnosti moderného a historického kladivového klavíra (Hammerklavier) je pre každého interpreta, hlbšie sa zaoberajúceho obdobím vietskych klasicizmov, nesmierne poučné a pravdepodobne už nevyhnutné. Týka sa to hlavne oblastí ako je frázovanie, artikulácia, tempá, pedalizácia a dynamika.

Spontánne muzikantstvo, opierajúce sa o nesmiernu erudíciu a priam encyklopedické znalosti charakterizovali prácu violistu prof. Franza Beyera (Mníchov) s vynikajúcim súborom z Berlína – Petersenovým kvartetom. Aj pri jeho prednáške som si uvedomil, že v snahe o očistenie interpretácie klasickej hudby od mnohých často rozporuplných, archaizujúcich alebo romantizujúcich názorov, zdedených od mnohých generácií, sa musíme vrátiť k pramenným, pôvodným textom. (Veľká úloha pre vydavateľstvá!) Nemôžeme pritom obísť poznanie historických nástrojov, ich možností a predností, pravdaže bez toho, aby sme spochybňovali nesporné vymoženosti nástrojov moderných. Preto aj na

Refektárium, dnes koncertná sieň v kláštore Michaelstein, miesto konania konferencie.

Slovensku sa musíme pokúsiť o celkom konkrétnu renesanciu hammerklavíru; nástroje, ktoré u nás existujú, čakajú na svoje oživenie a návrat na koncertné pódium.

Vystúpenie všetkých zúčastnených imponovali svojou odbornou fundovanosťou a veľkým vedomostným zázemím. Pritom, šlo nielen o pedagógov, ale zároveň aj aktívnych interpretov. Živá polemická diskusia po každej prednáške naznačila, že v prípade nemeckých sekcií EPTA a ESTA ide o fórum skutočne diskusné, umožňujúce výmenu názorov a skúseností, podložených poctivým štúdiom problematiky vo svojom, ale aj v príbuzných odboroch. Stále sa neviem zbaviť pocitu, že u nás takto vybavení interpreti, ale aj pedagógovia sú skôr výnimkou. Je pravda, že v hudbe je množstvo vecí, ktoré postihneme skôr intuíciou, než poznaním, to ale nič nemení na skutočnosti, že tvorivá interpretácia sa musí oprieť o masívne základy poznania a vedomostí z mnohých odborov, a to nielen hudobných a hudobnovedných. Špičkoví interpreti hrajú zdanlivo spontánne, inšpirované, sugestívne, ale táto bezprostrednosť čerpá silu svo-

jej presvedčivosti nielen z intelektuálneho potenciálu a talentu interpreta, ale tiež z neuveriteľného množstva informácií, znalostí, návykov, počas dlhoročného štúdia uložených do podvedomia. Starostlivosť o naplnenie a rozvoj týchto zdrojov umeleckého majstrovstva je minimálne prvých 15 rokov v rukách hudobných pedagógov. Skutočná profesionalizácia slovenského hudobného školstva vo všetkých jeho stupňoch je úlohou, ktorú medzinárodná realita pred nás stavia. Učelia musia vyjsť z určitej ešte stále pretrvávajúcej izolácie, nadviazať kontakt medzi sebou v rámci Slovenska, odbúrať bariéry medzi jednotlivými stupňami (ZUŠ-Konzervatóriá-VŠMU) a hľadať kontakty regionálneho, to predovšetkým, ale aj v rámci celoeurópskych združení. Problém totiž nie je ani tak v tom, že by sme sa doma málo vzdelávali a rozmýšľali, ako skôr vo všeobecnom nedostatku informácií. A tak často dlho a pracne objavujeme už objavené, namiesto toho, aby sme teraz už medzinárodne dostupné poznatky použili ako odrazový mostík na rozvíjanie našich špecifik, ktoré samozrejme každý národ

má aj v hudobnopedagogickej oblasti a tieto priniesli ako vklad na informačnú burzu, akou stretnutie EPTA-a Esta sú. Preto si myslím, že prípadné založenie združenia alebo spoločnosti slovenských učiteľov klavíru a jej rýchla transformácia na národnú sekciu EPTA má práve teraz svoju aktuálnosť a hlboký zmysel. Perspektívu potom vidím v úzkej spolupráci s už založenou, a hádam aj pracujúcou, slovenskou sekciou ESTA.

Tieto úvahy v čase, keď sa nad ZUŠ vznáša otáznik, ohrozujúci ich plnohodnotnú existenciu v budúcnosti, sa možno zdajú nenáležité. Ale stačí si uvedomiť, že otázniky sa nad ľudským úsilím vznášali vždy a čakanie na ideálnu chvíľu je čakaním na Godota. Ak by som mal stručne charakterizovať konferenciu v Michaelsteine, tak by to bol návrat interpretácie ku prameňom. Interpretácia výsostne súčasná, adekvátna dnešnému mysleniu, čítaniu i estetickému ideálu, opierajúca sa o pôvodné pramene viac ako o interpretačnú tradíciu – to je v hrubých rysoch trend súčasnej interpretačnej praxe. Riešiť tieto a podobné otázky je samozrejme aj úlohou slovenskej hudobnej pedagogiky, ktorá by nemala stáť bokom od európskeho interpretačného hľadiska a nachádzania umeleckých východísk.

Program doplnili sprievodné podujatia – informačná a predajná výstava popredných vydavateľstiev – Bärenreiter, Schott-Universal, Breitkopf, Faber Music, Deutscher Verlag für Musik, Hofmeister a ďalších, pre nás až s neuveriteľnou ponukou notovín, kníh a katalógov. A samozrejme koncerty – už spomínaného brilantného Petersenovho kvarteta (Haydn, Mozart, Beethoven) a hlavne Paula Badura-Skodu (Mozart, Haydn, Schubert), ktorý prvú časť koncertu (Mozart Fantázia d mol KV 397, Sonáta Facile KV 545, Haydn Sonáta c mol Hob. XVI/20), hral na Hammerklavíri.

MARIÁN LAPŠANSKÝ

V Bordeaux zabodoval Musorgského Godunov v reflexívnom poňatí

Citlivá duša „neskrotného barbara“ a súčasne jedného z najoriginálnejších skladateľov svojej doby M. P. Musorgského, bývala infiltrovaná posolstvom Dostojevského kresťanského nadhľadu. Pokiaľ rešpektujeme Musorgského estetické pravidlá, podľa ktorých hudba by sa mala odvíjať v určitom dialógu medzi ľuďmi v zmysle princípov pravdivého realistického stvárnenia, vtedy bez problémov vnímame originálnu jedinečnosť Borisa Godunova povedľa Chovančiny, ktoré sa nezávisle vymykajú zo slohového rámca zaužívaných operných manérov. Ich sugestívna freska presýtená tragédiou ľudských charakterov a osudov, pripomína na prvý pohľad hrací stôl s rozloženými kartami, ibaže prekvapivé esá z talónu odvážne predkladá ten opravdivý maestro režisér. Funkčnosť dramatického spádu diela zakomponovaného do autentického prejavu v priestore a nových významoch, sa samozrejme diametrálne odlišujú. S týmito úvahami sa pred sedemdesiatimi rokmi skôr tradičnejším spôsobom vyrovnával Nathaniel Merrill v Opere du Rhin v Strassbourgu, oproti vizionárskemu ladeniu Andreja Tarkovského začiatkom osemdesiatych rokov v londýnskej Kráľovskej opere Covent Garden – ktoré nám autenticky pristupňuje tiež súčasnú viedenskú inscenáciu zásluhou jeho bývalého asistenta Stephena Lawlessa. S úplne novým a netradičným pohľadom v rovine diferencovanejšieho chápania diela sme sa v uplynulých týždňoch stretli u Jeana Louisa Martinotyho v Bordeaux.

Musorgského hudba Borisa Godunova prekypujúca neobyčajnou silou psychologického postrehu v shakespeareovských dimenziách, iritovala vždy renomované osobnosti dirigentského kumu. V poslednom čase patria k nim majstri taktovky ako dynamický Alain Lombard, famózný Claudio Abbado a umelecky dozrievajúci Vachtang Matchavariani. Každý z nich osobitým spôsobom odkrýva jedinečné pramene Musorgského inženierstva. Lombard s Matchavarianim majú už skúsenosť s modifikovanou a dost zabehanou verziou N. Rimskeho-Korskova, no noblesný Abbado skôr uprednostňuje Musorgského autograf. V ňom sa totiž najhlbšie odráža stylizovanosť desiatich dramatických obrazov, v iskrivom kolorite nežných až barbarských harmónií, na podklade dynamických pohybov.

Premiéra Borisa Godunova v modifikácii N. Rimskeho-Korskova sa uskutočnila dňa 12. marca v Paláci športov správneho a kultúrneho strediska Aquitaine v Bordeaux, s nasledujúcimi štyrmi reprízami. Ústredným tvorcom netradičného chápania inscenácie, i keď s rešpektom historickej dimenzie strhujúcej fresky z konca 16. storočia, sa stala osobnosť režiséra Jeana Louisa Martinotyho. V predpremiérovom interview informatívne zvýraznil charakterové rozloženie Borisovej protirečivej povahy zdanlivo uhladenej, no v psychologicko-sonde agresívnejšie cynickej. Tragédia ľudských charakterov, boje dobrodruhov o cársky trón, demaskovanie lži, pretváranie a pokrytectva tvoria v niekoľkých navzájom sa prelínajúcich dramatických rovinách hlavnú os spoločensko-kritického, apelatívneho a protitotalitného posolstva. V Martinotyho duši neustále rezonujú detské poruchy z dávnejších alžírskych programov. Celý tento proces zrady najvyšších ideálov, udupania ľudskej dôstojnosti, či zatracovania plnoprávných hodnôt pulzuje od Prologu diela (zomšielšovaný a hanobený ľud), cez poľské scény (presiaknuté zmyselnou

erotičnosťou a obrazom úpadku sveta hierarchie), ďalej cez búrlivú scénu pod Kromami (týranie a štvrtienie jedného zo zajatých bojarov), až po finále v Bojarskej dume. Teda Martinoty nekončí dramatický príbeh Kromami (ako to býva zaužívanou zvyklosťou), ale smrťou Borisa uprostred bojarov, medzi ktorými dominuje namiesto súcitu skôr sarkazmus. A za týmto účelom využíva pôsobivú scénickú výpravu Hansa Schavernocho, umocňovanú lahodiacou nádhrou kostýmov Daniela Ogiera.

Tarkovského londýnsko-viedenskú inscenáciu uchvacuje myšlienkou zakomponovaného fixného priestoru dolaďovaného farebným spektrom. Scénu Pimena umocňuje vidinou zavraždeného cároviča, Bojarskú dumu obrovským kyvadlom a reliéznou scénou dekoruje monumentálnou ikonou (pravdepodobne inšpirovanou skúsenosťami z nakrúcania filmu o Andrejovi Rublovovi). Martinoty naproti tomu funkčne rozdeľuje javisko pomocou dvoch širokoplošných pohyblivých zrkadiel, ktoré v dramaticky ladených scénach striedavo využívajú na prekrývanie resp. zvýraznenie konkrétneho priestoru. Oproti Tarkovskému a Merillovi divákovo pozornosť vo vhodných momentoch koncentruje aj súhrou efektnej bočnej a horizontálnej projekcie. A tieto technické prostriedky pomocou zrkadlových reflexií dominujú tak v korunovačnej scéne, ako aj v kreáciách Borisovho zúfalstva.

Musorgského neobyčajná hudobná dráma znela v interpretácii kompaktné farebne znejúceho Slovenského filharmonického zboru (zbormajster Jan Rozehnal) a Orchestra National Bordeaux Aquitaine, pod taktovkou mladého dirigenta gruzínskeho pôvodu pôsobiaceho v Paríži, Vachtanga Matchavarianiho, ktorý už v úvodných skúškach pohotovosť musel vystriedať zdravotne indisponovaného dirigenta Alaina Lombarda. Aj keď Lombardova osobnosť v dlhoročných vzťahoch k nášmu prezentáčnemu telesu býva obvyklou zárukou veľkých umeleckých zážitkov (tradiujúcich sa od pamätných inscenácií Dona Carlosa a Borisa Godunova z polovice sedemdesiatych rokov v Strassbourgu), predsa len pohotovosť Matchavariani svojou prirodzenou muzikantskou korektnosťou a správne gradačne rozvrhnutou hudobnou zložkou udržal vysoký štandard umeleckého prejavu v priebehu všetkých predstavení. Potvrdzovali to nadšené ovácie neustále vypredaného hľadiska.

Rozporuplnú postavu Borisa zakomplexovanú psychickou traumou z následkov spáchaného zločinu, v jedinečnom hereckom a hlasovom prejave stvárnil znamenitý gruzínsky basista Paata Burčuladze, ktorý úspešne brilíruje tiež vo viedenskej inscenácii Chovančiny. V tíme hosťujúcich protagonistov vyniká Galina Kalinina ako Marina, Grigorij Seleznev (známy svojho času tiež z hostovania v našej opere SND) vo skvelom poňatí Pimena, Stefan Elenkov ako Varlaam, Paola Kudriavčenko v postave Dimitrija a Novozélandčan Stuart Kale stvárňujúci Šuškého. Sólistickú príležitosť dostalo aj niekoľko členov nášho zboru, z ktorých môžeme vyzdvihnúť Adama Blažu s Martinom Lampertom v postavách Lavického a Černikovského. Pre nás ostáva zvlášť potešiteľným faktom, že povedľa viedenských triumfov v Borisovi Godunovi a Chovančine, náš Slovenský filharmonický zbor si v oveľa náročnejších inscenačných podmienkach podržal svoj prednostný umelecký štandard aj na póde v Bordeaux.

MARIÁN BULLA

Storočnica Lisztovej spoločnosti v Budapešti

Jej predchodcom bol vlastne „Celoštátny spolok učiteľov hudby“, ktorý sa v roku 1893 rozhodol, že prijme meno Ferenc Liszta. Pri zrode Spoločnosti sa objavujú mená takých osobností akými boli Jenő Hubay, Árpád Szendy, Arthur Nikisch, Dávid Popper a ďalší. Počas uplynulých sto rokov, Lisztova Spoločnosť nebola bez problémov. Po niekoľkoročnej činnosti sa Spoločnosť rozpadla a pretrhnutá kontinuita sa obnovila až v roku 1932, ale po vojnových rokoch žiaľ, úplne zanikla. Posledné znovuzrodenie Spoločnosti je úzko spojené s menom Miklósa Forraiho, ktorému sa hűveznatou prácou v roku 1973 podarilo vybojovať jej obnovenie. Jej prvým čestným predsedom – až do svojej smrti v roku 1981 – sa stala právnička Ferenc Lisztová Mme Blánde d'Ollivier de Prévaux. Dnes túto funkciu zastáva György Cziffra.

Sídlo Spoločnosti je budova na Andrassyho triede, ktorá nesie názov Stará hudobná akadémia (na tento účel bola uvoľnená v roku 1986), v ktorej Liszt žil a vyučoval. V priestoroch, kde žil je dnes múzeum s pôvodným zariadením a sídli tu aj Lisztov archív. Pri príležitosti skladateľského jubilea vydali kompletný zoznam jeho skladieb. Dnes je na svete organizovaných osemnásť Lisztových spoločností. Ich predstavitelia – v počte cca 90 osôb – sa zišli 19. – 22. marca t. r. na vedeckej konferencii; pod vedením prof. Ladislava Schleichera sa na nej zúčastnili aj členovia bratislavskej Lisztovej spoločnosti. Z množstva odborných prednášok (v nemčine a angličtine), spomeniem aspoň významný príspevok prof. Alana Walkera z Kanady o práci na záverečnom treťom zväzku doterajšej najpodrobnejšej Lisztovej bibliografie. Jej prvý diel je dostupný už aj v maďarskom preklade. Ďalšou dôležitou časťou konferencie boli večerné koncerty. Raritou bol prvý koncert, na ktorom pod názvom „Concert Seandaleux“ odzneli humorné lisztovské parafrázy dvoch súčasných skladateľov – György Selmečza a László Melisa. Na ďalšom koncerte sa predstavil mladý ruský pianista Sergej Paskevič (1966), víťaz Lisztovej súťaže v Utrechte r. 1992, obdarený predovšetkým fenomenálnou manuálnou zručnosťou. Priam senzáciou bol záverečný koncert v Korunovačnom chráme Mateja Corvina, kde zaznela svetová premiéra orchestrálnej verzie Lisztovej klavírnej skladby Á la Chapelle Sixtine, ktorá nebola ešte nikdy verejne predvedená. Až v rámci súborného vydania Lisztových skladieb bola táto partitúra zrekonštruovaná a po prvýkrát uvedená pri terajšej slávnostnej príležitosti. V druhej časti koncertu odznela Ostrihomská omša pod taktovkou László Tardyho.

JOZEF VARGA

INFOJAZZ 1/93

SYPEME SI POPOL NA HLAVU

... že sa ozývame až teraz. Nevyhynuli sme, dôvod je prozaickejší: vzorná zostavovateľka tohoto občasnika Yvetta Lábska je tak zavalená povinnosťami a neodkladnými pracovnými záležitosťami, že je dočasne v neinformujúcom stave. Pokúsili sme sa plátať, čo a ako sa dalo, ale i tak je naše adoptívne dieťa značne prenosené.

FESTIVALY

2. - 4. 12. 1992 sa v Žiline konal 6. ročník Slovenského jazzového festivalu. Koncerty boli tentoraz v dome umenia Fatra. Z ôsmich súťažiacich kapiel porota v zložení Adriena Bartošová, Andrej Šeban, Marián Jaslovský, Arnošt Coufal a Yvetta Lábska ocenila tieto:

Cena Slovenského hudobného fondu (finančná): Piešťanský dixieland band.

Cena Slovenskej jazzovej spoločnosti (dvojtýždenný jazzový kurz v Klagenfurte): Brož Band (Bratislava). Cena agentúry Rock, pop, jazz (ktorá zaplatila profesionálne nahrávacie štúdio): Tralala Band (Prešov). Kelly Art Gallery venovala päť vecných cien. Dostali ich:

- S-Quartet z Prešova za skladbu Posledná šanca,
- Peter Adamkovič (klavír, Tralala Band) za skladbu Jazzibaba,
- Robo Roth (spev, vokálne sexteto Big Bandu bratislavského konzervatória) za spevácky výkon,
- Marcel Bunataj (bicie, Brož Band) a Ľubomír Šamo (husle, Tralala band) za inštrumentálne výkony.

V profesionálnej časti vystúpili skupiny Jazz Face (so saxofonistom Štěpánom Markovičom, Praha) a švédsky kvartet Chrille And His Burning Cornflakes (2. 12.), Unicum Jazz Kvintet Doda Šošoku s brazílsko-nemecko-kanadsko-americko-bratislavskou zostavou, španielski pop-jazzoví showmani Jazz el destripador (3. 12.). Celý tretí večer (4. 12.) patrila slovenskej profesionálnej jazzovej scéne. Vystúpili skupiny ASH Band, T + R Band a skupinu Scat A. Bartošovej, ktorá sa ospravedlnila, nahradila Bosá noha.

x x x

18. a 19. 12. 1992 sa uskutočnil aj Košický jazzový festival, ktorý mal skôr klubový charakter. To zaručovalo veľmi dobrú atmosféru. Priaznivý ohlas malo hlavne vystúpenie skupiny ASH Band P: Lipu a dua Jonáš + Jakabčic.

x x x

Peter Adamkovič, Ján Melich a skupina nadšencov z Prešova už niekoľko mesiacov pripravujú prešovský jazzový festival. Chvíľu sa zdalo, že celé podujatie je „pod strechou“. Pravda je však tam, kde sú peniaze a, samozrejme, všetko je opäť ináč. Sponzori by asi sami potrebovali sponzorov, rada fondu Pro Slovakia ešte nezasadala. Takže termín festivalu, ktorý mal byť v apríli, za zatiaľ presúva na prvú polovicu septembra.

x x x

Tohoročný festival v Karlových Varoch, ktorý sa naďalej nazýva Československý, sa uskutočnil 23. - 24. 4. 1993. Slovenské farby na ňom reprezentovala skupina T + R Band a Bossa Noha. SJS verí, že v budúcnosti sa podarí dôkladnejšie naplniť názov festivalu, prvým dôkazom je

historicky nevídaná bohatá účasť našich jazzmanov.

PODUJATIA DOMA:

7. 12. 1992 sa na VŠMU konala prednáška jazzového pedagóga a hudobníka Gregory Yasinitského z USA na tému jazzová kompozícia a improvizácia, ktorej zaujímavosť bola nepriamo úmerná slabšej účasti. Pri príležitosti 10. výročia založenia Bratislavského Big Bandu udelil Slovenský hudobný fond a Slovenská jazzová spoločnosť tomuto telesu cenu za dlhoročnú aktívnu činnosť. Cenu L. Martonika za rok 1992 dostal Juraj Bartoš a Cyril Zelenák. Všetci títo laureáti si zahrali na koncerte, ktorý sa konal 10. 3. v Slovenskom rozhlase.

x x x

Jazzmani a občania kolaborujúci s jazzom si mohli zaplesť 13. 3. v kaviarni Grand. Do tanca i na odpočívanie hrali skupiny T + R Band a Bos(s) a noha. Ako kultúrna vložka bola podávaná kapustnica.

JAZZOVÁ KNIŽNICA

V priestoroch konzervatória funguje pre členov SJS od pondelka do štvrtka v čase 7.30 - 12.30 (prvé poschodie). J. Aebersold nám poslal zásielku, v ktorej je asi 72 LP platní, 6 kaziet, 54 dielov kompletnej jazzovej školy. Na druhom poschodí je k dispozícii video, CD prehrávač a gramofón.

Ingrid Jensen (Kanada).

Snímka M. Köhler

PODUJATIA VONKU

Na súťaž dixielandových skupín vo Francúzskom Saint-Raphael SJS prihlásila Komárňanský dixieland a BB band z Banskej Bystrice. Festival sa bude konať 2. - 4. júla 1993.

x x x

Big Band bratislavského konzervatória dostal pozvania na účinkovanie vo Francúzsku a Turecku. Na ďalšie zahraničné vystúpenie sa chystá Maťo Jakabčic so skupinou v zložení Juraj Bartoš - trb, Juro Griglák - bass, Cyril Zelenák - ds (vlastne Stop Time bez kláves alebo tiež The Quartet bez šutu). Tentoraz to bude v Karlsruhe, 17. 4.

KLUBY

Kým v Bratislave ešte jazzový klub nemáme (aspoň nie klub, v ktorom by sa jazz hrával pravidelne a výlučne - skrátka normálny jazzklub), v Levi-

ciach už ho majú! S Klub podľa majiteľa p. Salingeru otvorili 12. 12. 1992, v mestí sa doň 150 návštevníkov a bude samostatným podnikateľským subjektom. Samozrejme, že to nešlo bez sponzorov. Sú to Jablonecká bižutéria a od februára Kozmetika De Mielén. Osobou, ktorá je zárukou zamerania, je člen rady SJS, neúnavný J. Gergely. Otvorenie jazzového klubu avizujú aj v Prešove.

x x x

Ďalším bratislavským „stolovým zariadením“, ktoré aspoň sporadicky prichýlilo bezprízorných jazzmanov (teda nielen na pohárik, ale aj zahrať si) sa stalo Grémium café (za Korzom doľava). Gratulujeme!

x x x

Jazz sa hrá aj v Mefisto klube na Panenskej ulici a (to už, predpokladám, všetci vedia) i každý piatok v Danglár klube (bývalý klub VŠMU na Hviezdoslavovom námestí).

... atď

S tým Danglárom to bol taký nečekaný oslí mostík k jednej gratulácii. Tí, ktorí chodia do tohoto bohémneho „dúpä“ vedia, že v spomínané piatky tam hrá skupina v zložení Juraj Kalász - Maťo Jakabčic - Marcel Buntaj (da) a Marcel Palonder (voc). Tento bandík vznikol presne pred rokom a po rozpade skupiny Just Jazz na dve polovice ho založil kontrabasista Juro Kalász. Nazýva sa Jazz Special a 23. 4. bude mať prvé narodeniny. To je dôvod, aby sme si pripomenuli zásluhy tejto kapely pri budovaní a bránení slovenskej jazzovej scény:

- za ten rok si s Jazz Specialom zahralo množstvo jazzmanov a väčšinou veľmi známych: Juraj Bartoš, Cyril Zelenák, Štěpán Markovič, Emil Viklický, František Uhlíř, Andrej Šeban, Richard Šarkózy, Pavol Bodnár, Boris Urbánek atď.
- Stálym spolupracovníkom Juraja Kaláza je americký, momentálne na Slovensku pôsobiaci klavirista Gregory Burk. 3. 3. v klube Čierny Havran absolvovali vystúpenie v zložení Juraj Kalász - Gregory Burk, Marcel Buntaj a Ľuboš Priehradník (tr). V zložení Kalász - Burk - Jakabčic - Buntaj už majú za sebou aj demo nahrávky pôvodných Burkových kompozícií. Tešíme sa na rozhlasové trvalky.
- 16. 3. v Košiciach sa uskutočnila pozoruhodná akcia - koncert dvoch amerických klaviristov (ktorí sa inak orientujú na vážnu hudbu a preto aj boli v Košiciach) - Brenta Runnellsa a Johna C. Whitneyho. Spreádzala ich rytmika C. Zelenák - da a (háďajte, kto?) - kontrabas. Šot z vystúpenia prevzala aj televízia, Slovenská, samozrejme.
- Málokto vie, že Juraj Kalász je jeden z mála hudobníkov, ktorí sa živia výlučne jazzom. Je to pozoruhodné, ale vraj nehladuje. Podotýkam, že štíhly bol odjakživa a s jeho remeslom to nemá nič spoločné.

Juraj Kalász a Jazz Special pozvali svoj fan klub na narodeninový koncert, ktorý sa konal 26. 4. vo vyššie uvedenom Danglár klube. Zahrali si na ňom i niektorí špeciálni hostia (viď vyššie), ktorí už s kapelou hrali.

x x x

30. 3. mala premiéru nová zostava skupiny Adrieny Bartošovej Scat.

Momentálne Adriena angažovala jadro skupiny ASH Band - Andreja Šebana (g), Mareka Minárika (bg) a Emila Frátrika (as). Na klávesy hrá Martin Breznický. Šeban a Minárik hrajú i v rockovej zostave Marcela Palondera s názvom Accidente Happan. Z kruhov blízkych jazzu sme sa však dozvedeli, že vlády jednej skupiny sa zatiaľ obávať nemusíme.

x x x

30. 3. sa v klube SHS na Medenej ulici konalo prvé stretnutie hudobníkov a kritikov, ktoré zorganizovala SJS. Vzniklo z potreby vyjasniť si niektoré názory systémom zoči-voči. Napriek tomu, že nemôžeme zverejniť resumé, pretože žiadne oficiálne závery neboli formulované, dúfajme, že to bude prvé z radu podobných podujatí. Spory medzi kritikou a hudobníkmi sú normálne a logické. Ide iba o to, aby neboli hlúpe. Práve k tomu majú prispieť i takéto stretnutia. Diskusia na tom prvom smerovala ku konštruktívnosti.

EUROP JAZZ CONTEST

Počas posledného septembrového víkendú sa v Belgicku skutoční súťaž mladých jazzových kapiel International Jazz Contest 93 v Jesus-Eik/Overijse (blízko Bruselu). Podmienky účasti: hudobníci nesmú byť starší ako 30 rokov. Je potrebné zaslať organizátorom kazetu s 30 minútovou nahrávkou a nasledujúce údaje: názov a fotografiu kapely, dátum vzniku, hudobné zameranie, adresu pre zasielanie korešpondencie, ako aj mená, adresy, dátumy narodenia a štátnu príslušnosť každého hudobníka. Finále sa uskutoční v dňoch 25. - 26. 9. 93. Organizátori hradia časť cestovných nákladov a ubytovanie. Je možné získať viaceré ceny - minimum 7000 ECU + CD štyroch najlepších kapiel + cenu pre najlepšieho sólistu a pod. Preto neváhajte a ak sa chcete zúčastniť, pošlite alebo prinesiete kazetu s nahrávkou a požadovanými údajmi na sekretariát SJS najneskôr do 10. 6. 93!

x x x

7. 6. 93 o 19.30 sa uskutoční v Slovenskom rozhlase (Štúdio 2) Jazzová nálada special live - hrá Big Band Radio Bratislava, uvádza Patrick Španko (priamy prenos).

UPOZORNENIE

všetkým hudobníkom, usporiadateľom, fanúšikom atď: Jazzový život sa pomaly, ale iste rozpriestruje a nie je v silách jedného alebo dvoch ľudí sledovať celé dianie. Bolo by dobré pre vás, i pre nás, aby ste zavolali na tel. č. 36 14 06, 36 14 07. (Saša Leonová) a nadiktovali pripravované podujatia, plány, výsledky plnenia päťročnice atď. Inzercia v Infojasse je a bude zadarmo.

Zdraví vás

Marián Jaslovský a
Slovenská Jazzová spoločnosť
Jakubovo nám. 12
811 09 Bratislava

Koncerty Hudobnej jari

Nové Zámky

13. 5. Bratislavské dychové trio

Hlohovec

19. 5. Flautový recitál – Y. Oshima, Japonsko

Rimavská Sobota

18. 5. Klavírny recitál – M. Lapšanský

Zvolen

11. 5. Violončelový recitál – J. Podhoranský

Žiar nad Hronom

11. 5. Komorný súbor Harmonia antiqua

Humenné

11. 5. Klavírny recitál – M. Pivka

18. 5. Komorný súbor The Serenade String Trio (Švajčiarsko)

Michalovce

10. 5. Organový koncert – K. Hanzelová, spoluúčinkuje M. Dvorský, tenor

Kežmarok

19. 5. Organový koncert L. Szabó, spoluúčinkuje P. Michalica – husle, I. Ožvát – tenor

Vranov nad Topľou

5. 5. Organový koncert J. V. Michalko, spoluúčinkuje L. Strešňák – trúbka

19. 5. Detský spevácky zbor Ozvena

Prešov

12. 5. Dychová hudba Robotníckeho kultúrneho spolku

19. 5. Komorný súbor The Serenade String Trio

S veľkou zodpovednosťou sa pripravili banskobystriční konzervatoristi na svoj prvý koncert. Snímka K. Miklóši

BOHÉMA V BOHÉME

V predvečer Dňa učiteľov (26. marca) sa v Bohéma klube opery DJGT predstavilo 12 študentov Konzervatória J. L. Bellu v B. Bystrici na prvom verejnom koncerte.

Po krátkom prihovore riaditeľa školy Tibora Sedlického, ktorý zrekapituloval poslednú etapu dlhoročného úsilia o zriadenie takého-

to typu školy v B. Bystrici, rodičia, pedagógovia i verejnosť s vďakou prijali pekné výkony, najmä v interpretácii organových, klavírných a husových skladieb J. S. Bacha, R. Schumann, F. Chopina, A. Dvořáka a Š. Jurovského.

B. VARGIC

Zahraniční Slováci – učitelia v Banskej Bystrici

V rámci dvojtyždenného pobytu zahraničných Slovákov – učiteľov na Univerzite M. Bela v Banskej Bystrici zavítali naši hostia aj na katedru hudobnej výchovy PF UMB. Spolu s pedagógmi katedry sa zúčastnili na otvorenej hodine na Základnej škole na Moskovskej ulici s rozšíreným vyučovaním hudobnej výchovy. Po jej skončení v diskusii slovenskí učitelia vysoko hodnotili úroveň i materiálne vybavenie celej školy. Po prehliadke školy čakal hostí poobede v aule pedagogickej fakulty koncert, na ktorom účinkoval súbor Sedmokráska zo ZŠ na Kuzmányho ul. (pod vedením uč. Barana) a sú-

bor Radosť (um. ved. O. Hlasicová). Z kultúrneho programu si naši hostia odniesli krásne dojmy a zážitky, obdivovali čaro slovenského folklóru, ľudozvučnosť slovenských ľudových piesní, krásne kroje, šikovnosť muzikantov i majstrovské výkony detských tanečníkov. Na katedre Hv sa potom naši hostia dozvedeli základné informácie o banskobystrickom regióne, počúvali hudobné ukážky, naučili sa niekoľko slovenských ľudových piesní i rôzne tvorivé hry pod vedením pedagógov K-Hv.

BEÁTA UHLIARIKOVÁ

NA STRUNÁCH LUTNY

Vrcholiace obdobie tohoročných fašiangov inšpirovalo Mestské kultúrne stredisko a Kruh priateľov hudby v Humennom k usporiadaniu večera renesančnej poézie a hudby. Na strunách lutny bol názov programu, v ktorom sa 23. februára t. r. predstavili humenskému publiku herci SND Štefan Bučko a lutnista profesor bratislavského Konzervatória Alois Menšík. Na štýlovo upravenom pódiu koncertnej siene renesančno-barokového kaštieľa zožala úprimný potlesk štýlovo precízna, technicky a muzikálne veľmi presvedčivá interpretácia diel majstrov anglickej, francúzskej a nemeckej proveniencie. Monológ Hamleta z rovnomennej, drámy

a výber zo sonetov W. Shakespeara zaujali predovšetkým zvýraznením nadčasovosti odkazu tohto veľikána svetových kultúrnych dejín, ale aj umelecky strhujúcou interpretáciou jeho veršov a výrazným pretlmočením filozofického zmyslu jeho stále platných myšlienok.

Úspech a ohlas podujatia potvrdili oprávnenosť koncepcie, ktorá spája poéziu a hudbu v jeden kompaktný celok, ale aj ich zasadenie do prostredia humenského kaštieľa, ktorý je ojedinelým architektonickým skvostom nielen v humenskom regióne.

ELENA GOMBITOVÁ

KEDY KDE ČO

5. máj

SND Bratislava – B. Filan – V. Patejdl: Snehulienka a sedem pretekárov (organ. predst. – 11.00)

ŠD Košice (DK) – A. Szirmay: Magnáš Miško (10.15)

DJZ Prešov – Stará komédia (19.00)

6. máj

SND Bratislava – G. Verdi: Maškarný bal (19.00)

SF Bratislava – F. Schubert, G. Respighi, E. Chausson (19.30)

SF, A. Cappelletti, husle, dir.: Z. Košler

ŠF Košice – KHJ – Otvárací koncert: J. L. Bella, P. I. Čajkovskij, R. Strauss, M. Ravel, dir. P. Strub, M. Fedotov, husle (Rusko)

7. máj

SND Bratislava – W. A. Mozart – Verdi: Lux et Requiem (19.00)

SF Bratislava – program ako 6. 5.

8. máj

SND Bratislava – J. Offenbach: Hoffmannove poviedky

ŠD Košice (DK) – A. Szirmay: Magnáš Miško (18.00)

DJGT B. Bystrica – F. Lehár: Veselá vdova (19.00)

DJZ Prešov – Hello, Dolly (19.00)

9. máj

Mirbach, Bratislava – Komorný koncert SSSR, SHÚ (10.30) z tvorby posl. komp. odd. brat. konzervatória v ŠSMU

11. máj

SND Bratislava – P. I. Čajkovskij: Eugen Onegin

ŠF Košice – KHJ

ŠD Košice – E. Kálmán: Čardášová princezná (10.00)

12. máj

ŠD Košice – KHJ, CONSONANZA DI

PRAGA, um. ved. V. Kozderka

ŠD Košice – E. Kálmán: Čardášová princezná (10.00)

DJZ Prešov – Stará komédia (19.00)

13. máj

SND Bratislava – G. Donizetti: Lucia di Lammermoor (19.00)

SF Bratislava – M. I. Glinka, P. I. Čajkovskij, M. P. Musorgskij (19.00)

SF, P. Topercher, klavír, dir.: A. Ligeti

ŠF Košice – KHJ, G. Rossini, J. N. Hummel, G. Mahler; dir. O. Lenárd, J. Bartoš, trúbka

ŠD Košice – L. Delibes: Coppélia (19.00)

DJGT B. Bystrica – G. Verdi: Aroldo (18.30)

14. máj

SND Bratislava – Ľudia a čas – Večer súčasnej choreografie – premiéra (19.00)

SF Bratislava – program ako 13. 5.

ŠD Košice (Prešov) – A. Szirmay: Magnáš Miško (19.00)

ŠF Bratislava (mimoriadny koncert) Moyzešova sieň – F. Mendelssohn Bartholdy, A. Berg, J. Brahms (19.30) Philharmonia Quartet: Berlin

15. máj

SND Bratislava – Ľudia a čas – Večer súčasnej choreografie

DJGT B. Bystrica – J. Strauss: Cigánsky barón

16. máj

SND Bratislava – Ľudovo-umelecký súbor Csemadoku Szóttos (19.00)

ŠD Košice – Snehulienka (14.30) (Prešov) – A. Szirmay: Magnáš Miško (19.00)

17. máj

SND Bratislava – G. Verdi: Nabucco (19.00)

NS Bratislava – A. Tolcsay: Evanjelium o Márii (19.00)

ŠF Košice – KHJ, The Serenade String Trio (Švajčiarsko)

18. máj

SND Bratislava – Ch. Gounod: Faust a Margaréta (19.00)

NS Bratislava – A. Tolcsay: Evanjelium o Márii (19.00)

ŠD Košice – S. Prokofiev: Peter a vlk (19.00)

19. máj

SND Bratislava – P. I. Čajkovskij: Labutie jazero (19.00)

ŠD Košice – A. Szirmay: Magnáš Miško (11.00)

DJZ Prešov – Cigánska láska (18.30)

BYSTRICĽANIA PO PRVÝKRÁT

Neveľké štúdio I Slovenského rozhlasu v Banskej Bystrici bolo 28. marca t. r. svedkom „historickej“ udalosti. Prvýkrát v doterajšej 30-ročnej existencii tejto inštitúcie sa tu uskutočnila verejná nahrávka koncertu. V podaní Komorného združenia ŠKO Žilina (F. Figura – I. husle, M. Davidová – II. husle, R. Harvan – violončelo, E. Kramská – klavír, čembalo) odzneli diela G. F. Händla, W. A. Mozarta, J. Myslivečka a A. Dvořáka. Na uskutočnení nahrávky participovalo aj Stredoslovenské hudobné združenie SHÚ.

Vydarená predpremiéra

S veľkou odozvou u prítomného publika odznel koncert z hudobnej tvorby Jána Móryho, ktorý sa uskutočnil v stredu 24. marca v Bohéma Klube pri Divadle J. G. Tajovského v Banskej Bystrici. Účinkovali sopranistka Alžbeta Trgová, klaviristka Darina Turňová, huslista Alexander Jablček a tenorista Ján Babjak. Bola to vydarená predpremiéra programu pripravovaného na turné do NSR, ktorý sa uskutočnil v apríli t. r. Organizoval ho spolok karpatských Nemcov v spolupráci s Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky pri príležitosti 100. výročia narodenia banskobystrického rodáka Jána Móryho. Dvojhodinový program doplnil slovný komentár riaditeľky LHM v Banskej Bystrici PhDr. Marianny Bárdiovej.

JOZEF CVAJNIGA

Sopranistka Alžbeta Trgová.

Tenorista Ján Babjak.

Snímky autor